

Mitjans i Pau

Mitjans i Pau

EDUCACIÓ
SENSE FRONTERES

Treballant l'Educació per a la Pau a través de l'Educació en Mitjans. **Una proposta didàctica.**

Teniu a les mans el material "Treballant l'educació per a la pau a través de l'educació en mitjans", el qual convida a la lectura crítica del que es pot veure als mitjans de comunicació des dels valors de l'educació per a la pau. Es tracta d'una proposta didàctica que deixa ben patent la complementarietat d'aquestes dues mirades.

La mirada de l'educació en mitjans pot destacar que la llibertat de premsa és un dret recollit a la declaració universal dels drets humans. L'article 19, en efecte, recull que: "Tot individu té dret (...) a rebre informacions i opinions, a difondre-les, sense limitació de fronteres, per qualsevol mitjà d'expressió".

La mirada de l'educació per a la pau pot matisar el fet que, tal com queda recollit a l'article 20 del Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics, la llibertat de premsa ha d'estar limitada als fets que "tota propaganda en favor de la guerra estarà prohibida per la llei", i que "tota apologia de l'odi nacional, racial o religiós que constitueixi una incitació a la discriminació, la hostilitat o la violència estarà prohibida per la llei".

I és que el paper dels mitjans de comunicació amb relació a la pau és controvertit, i se'n poden fer tantes crítiques com lloances.

D'una banda es ressalta que, en general, els mitjans de comunicació concedeixen una dimensió desproporcionadament gran a la violència en relació a la vida real, i transmeten missatges poc afavoridors sobre la resolució dels conflictes. Tot i que a l'Estat Espanyol la proporció d'imatges de violència directa disminueix, "no deixa de ser preocupant, a més d'estúpid, que un nen o una nena puguin arribar a veure unes 20.000 morts violentes a la televisió al llarg d'una dècada, quan en el seu entorn natural i real tot just veurà dues o tres experiències d'aquest tipus".¹ Els mitjans exageren la dimensió del fenomen de la violència directa, mentre que les notícies de fets constructius, d'acords o d'iniciatives de pau,

descobertes científiques, etc. no semblen una prioritat. També pel que fa al tipus de violència sobre el qual focalitzen els mitjans de comunicació, és remarcable que alguns temes semblin invisibles o no es posin en qüestió. Hi ha muntanyes d'altres violències com ara la desigualtat econòmica i social, la discriminació de diferents col·lectius, la riquesa i el consum desproporcionats, o la violació d'alguns drets fonamentals, que no formen part de l'agenda dels mitjans i es tracten de forma marginal.

Més enllà de les violències, massa vegades es mostren conflictes com a enfrontaments, discussions acalorades, o embolics de difícil solució, sense fer entendre que els conflictes tenen causes que expliquen aquests enfrontaments. No contextualitzar els moments de crisi, no tenir clares les necessitats de cada part, dificulta la comprensió i a la resolució del conflicte.

Però a banda d'aquestes crítiques, altres arguments recolzen la idea que els mitjans de comunicació compleixen funcions proclius a la pau d'un valor i potencial incomparable.

En efecte, si es pot trobar a faltar que els mitjans tractin en més profunditat certs temes oblidats de l'agenda, és perquè els mitjans compleixen la funció de generar debat, i més encara, de denunciar i assenyalar els temes que mereixen ser tractats i resolts. Si a vegades es critica que hi hagi "conflictes oblidats" per la opinió pública, s'ha de reconèixer que l'atenció mediàtica cap a un conflicte armat afavoreix que la comunitat internacional reaccionï i prengui mesures. El mateix paral·lelisme es pot fer amb altres conflictes més propers com ha estat la violència de gènere o la manca d'accés a l'habitatge: els mitjans de comunicació faciliten que conflictes latents es converteixin en un problema real i compartit requeridor de polítiques i mesures per mitigar els seus efectes. Els mitjans, també, tenen un gran potencial per a aprendre de l'altre, conèixer altres realitats, valors i costums des de la comprensió i la valoració de la diferència.

1 Fisas, V. (2001). Cultura de Paz y gestión de conflictos. Barcelona: Icaria. p.361.

L'existència de mitjans de comunicació variats i lliures, per últim, són una condició indispensable dels estats democràtics. El fet que hi hagi periodistes amenaçats o perseguits – 37 periodistes morts, 167 periodistes empresonats i 112 ciber-ciudadans empresonats des de principis d'any² – mostra la importància del rol del periodisme i dels mitjans per a la defensa dels drets humans, pel control democràtic, i en definitiva per un món més pacífic.

Conscients que els mitjans de comunicació poden afavorir però també dificultar la pau, és necessari formar espectadores crítiques. Unes espectadores que siguin capaces de discernir i de triar quins mitjans i quins productes eduquen en valors més o menys afins a la pau. Espectadores que puguin adreçar una oïda crítica als discursos que senten, una mirada atenta a les imatges que veuen i una atenció vigilant als valors transmesos entre línies i missatges subliminals. Unes espectadores responsables dels productes amb gran projecció al públic que consumeixen.

En el sentit del punt anterior, aquest material és un molt bon instrument per a formar espectadors i espectadores crítics amb una mirada de pau i de transformació de conflictes. En destaquen tres punts forts:

En primer lloc, el material no es limita a fer una crítica de la violència més visible, de la violència directa, sinó que inclou altres formes de violència més difícilment identificables, com la violència estructural i la violència cultural, que no es plasmen en imatges, però no per això menys importants. En aquest sentit, el material que teniu a les mans tracta la pau en un sentit ampli (pau positiva – tema 1), i reflexiona sobre diferents dimensions de la violència (violència directa, cultural i estructural – tema 2). També és destacable que consideri el conflicte com un element de transformació, no necessàriament lligat a la violència sinó valoritzant el seu potencial transformador (tema 3).

Un altre punt fort destacable, és que és un material que educa en coneixements, en habilitats i en actituds relacionades amb l'educació per la pau i l'educació en mitjans. Al llarg de totes les fitxes, a més d'adquirir inputs conceptuals sobre què és la pau, la violència o el conflicte, els i les participants també poden aprendre a reconèixer els propis estereotips i prejudicis (tema 4) a analitzar les pròpies actituds davant del conflicte (tema 5) o a analitzar un conflicte per a trobar-hi sortides més fàcilment (tema 6).

Lligat amb el punt anterior, i de la mateixa manera que es demana als mitjans de comunicació que les formes de transmetre els missatges siguin crítiques i coherents amb els valors de la pau, les metodologies proposades són actives i participatives, fet que facilita la reflexió i la responsabilització de l'alumnat en el seu aprenentatge.

És un plaer recomanar, doncs, aquest material d'educació per la pau a través de l'educació en mitjans.

- **Equip d'Educació per la Pau**
- **Escola de Cultura de Pau**

2 Dades recollides per Reporters Sans Frontières, <http://es.rs.org/> [accés el 20 d'octubre de 2010]

Treballant l'Educació per a la Pau a través de l'Educació en Mitjans. **Una proposta didàctica.**

Com s'ha mencionat en la introducció, el present llibre és una proposta per a promoure la cultura de la pau a partir de la lectura crítica dels mitjans de comunicació.

QUÈ TROBAREM EN AQUEST MATERIAL?

S'ha dissenyat un material didàctic compost per 6 temes, cada un dels quals tracta un concepte clau de l'Educació per a la Pau: la pau, la violència, el conflicte, la construcció de l'enemic, l'actitud davant el conflicte i l'anàlisi del conflicte.

Les activitats estan orientades a l'aplicació pràctica dels conceptes en l'educació. Per aquesta raó, a més a més de recursos específics es proporcionen eines metodològiques que permetran el professorat treballar aquests temes amb els seus alumnes, a vegades guiant-los i d'altres incentivant-los a proposar les seves pròpies activitats o temes.

A cada tema s'expliquen els objectius didàctics desitjats i es fa una aproximació teòrica als conceptes tractats. Pel que fa a les activitats proposades, consisteixen en una sèries d'exercicis pràctics a través dels quals l'alumnat treballa cada un dels conceptes. N'hi ha de tres tipus diferents:

- **Fitxes:** comprenen exercicis de lectura crítica de mitjans de comunicació audiovisuals. A través de preguntes i respostes es pretén identificar com es construeix l'imaginari, les idees - positives i negatives - i es promouen actituds personals i de grup. Les fitxes són l'eix central del projecte.
- **Pràctiques:** proposades perquè cada educador creï les seves pròpies fitxes i produccions relacionades amb la temàtica. Això aprofitant la familiaritat que el jovent té no només amb els continguts dels mitjans de comunicació, sinó també amb aquests com a eines per buscar, seleccionar, editar i fins i tot produir els seus propis materials.
- **Dinàmiques:** jocs de rol per a treballar en grup. La finalitat és aprofitar aquesta tècnica de treball que permet una major integració de l'alumnat en les activitats, ja que els permet relacionar-se no només racionalment sinó també emocionalment, i fomentar una integració més profunda i, per tant, més significativa en el tema.

A mode d'exemple, a continuació un quadre resum amb el material didàctic relacionat amb la pau. Al final d'aquesta introducció trobareu la resta de quadres amb les altres temàtiques del material.

TEMA	LA PAU
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> • Conèixer el concepte de pau. • Distingir entre pau negativa i pau positiva.
Concepte	Què entenem per pau? Distinció entre pau negativa, entesa com absència de guerra i de desordres interns; i pau positiva, concepte molt més ampli que implica aconseguir l'harmonia afrontant i resolent els conflictes a través de la no-violència per instaurar la justícia en els diferents àmbits de les relacions humanes.
Activitats	
Dinàmica	Dinàmica de grup: "La màquina de la pau"

COM S'HAN DE RESPONDRE LES PREGUNTES DE LES ACTIVITATS?

Per facilitar la utilització de les fitxes que enfoquen la temàtica de l'Educació en Mitjans, a continuació oferim una guia orientativa per a respondre les preguntes de les activitats.

1. Contextualització del producte

Per poder contextualitzar el producte i entendre totes les seves implicacions, convé descriure:

- L'entorn en què s'ha produït i elaborat la notícia o el programa.
- L'entorn en què s'ha difós la notícia o el programa.
- La major quantitat de dades possibles: empresa productora, any, situació social que envolta la difusió, etc.

L'objectiu és deixar el més clar possible l'àmbit físic, polític, històric i cultural per ajudar a establir les condicions en què s'ha produït i transmès. La ubicació del material utilitzat dins del seu context ens permetrà saber qui ha creat el missatge, qui l'ha retransmès i amb quina finalitat ho ha fet.

Sinopsis del fragment analitzat

Resum escrit del material visionat en què s'exposen a grans trets les característiques centrals, facilitant la comprensió del material que posteriorment miraran els alumnes.

2. Quins tipus de violència identifiquem i com es manifesta?

En aquest apartat es tracta de reconèixer, a partir dels vídeos, els tres tipus de violència presentats a la part teòrica:

- **Violència directa:** podem identificar-la amb accions com el contacte físic agressiu, els cops, la destrucció d'objectes i els maltractaments a la persona o objectes relacionats a aquesta. Per la seva naturalesa, és més senzill reconèixer la violència física. No obstant això, no hem d'oblidar elements importants com el to dels diàlegs, les paraules, els gestos, les postures corporals, les expressions i hem d'analitzar si hi ha amenaces (explícites o implícites) a través d'actes de violència contra la víctima, contra un mateix i contra els altres.
- **Violència estructural:** per detectar-la, cal identificar quan existeix abús i injustícia econòmica i social que priva a les persones dels seus drets fonamentals.
- **Violència cultural:** es tracta de reconèixer aspectes que estan relacionats amb la religió, la cultura, l'art, la ciència, els quals podrien estar sent utilitzats per justificar o legitimar la violència estructural o directa.

3. Quins estereotips i prejudicis es reforcen?

En descriure l'escena o el segment seleccionat és important establir les característiques que s'atribueixen a les persones (i les seves accions), així com els objectes i els símbols que apareixen en aquesta.

Recordem que un estereotip és una representació que quan es repeteix constantment converteix alguna cosa complexa en quelcom simple, és a dir, és un procés reduccionista que distorsiona la realitat, ja que per representar-la ha fet una selecció sobre el que es mostrarà, destacant només alguns atributs i eliminant-ne d'altres.

D'aquesta manera, en ser reproduïts una vegada i una altra, els estereotips (i més amb els mitjans de comunicació) originen els prejudicis, que són aquelles disposicions generalment negatives cap a determinades persones o col·lectius pel fet de pertànyer a grups culturals, econòmics o socials diferents del propi.

Aquí veiem com es genera un cercle viciós: els prejudicis impacten al discurs mediàtic i es converteixen

en factors que afecten les representacions posteriors de grups i individus, no només en forma de ficció sinó també en productes noticiosos, d'opinió o interpretació, distorsionant d'aquesta manera la interpretació de la realitat per part del públic general.

En aquest punt és important intentar:

- Reconèixer si els estereotips i els prejudicis que apareixen tenen a veure amb: religió, sexe, classe social, edat, ètnia, color de pell, ideologia, etc.
- Descobrir a quines persones (personatges) s'està identificant amb una idea simplista i generalitzada: a una dona, un home, un ancià, un jove, un nen, un polític, un esportista, una mestressa de casa, un homosexual, etc., i amb quin tipus de persona s'incita al receptor a identificar-se.
- Descobrir si en presentar els personatges es fan generalitzacions, atribuint-los característiques que s'apliquen a grups socials, generalment considerats enemics.
- Establir quan es presenten persones amb determinades característiques racials o culturals vinculades a idees negatives, ja sigui respecte a actituds, culpes i/o desqualificacions (generalitzacions).
- Identificar quins judicis o afirmacions es fan sobre les relacions personals o socials; quin tipus de comportament o conseqüències es mostren.
- Tenir en compte els textos, els símbols i la forma en què està editat el material; definir quin tipus de relació s'estableix entre els símbols i les ideologies.
- Qüestionar els arguments que es defineixen en el vídeo i revisar si arriben a conclusions lògiques o si es tracta d'aconseguir un impacte emocional, amb l'objectiu d'entendre la forma en què es creen o es reforcen els prejudicis.

4. Quins missatges i valors estan representats?

Quan analitzem la combinació d'elements com contingut, imatge, gest, moviment, so, etc., com elements de representació podem discernir com han estat combinades i quines idees i sentiments expressen.

Saber si estan representats valors com la justícia, la solidaritat, l'amistat, l'amor, la tolerància, el respecte, la sa-

lut i la responsabilitat o si per contra, es mostren valors (antivalors) relacionats amb la violència, l'agressivitat, la bellesa, l'hedonisme, etc.

Per respondre aquesta pregunta, hem d'establir les qualitats que s'assignen a persones i/o objectes:

- A quines persones (personatges), objectes, coses i/o situacions s'assignen valors positius.
- A quines persones (personatges), objectes, coses i/o situacions s'assignen valors negatius (contravalors).

5. Quins missatges i valors s'exclouen? Per què?

Quan el missatge és negatiu i busca impactar en l'ànim dels espectadors propiciant emocions com, per exemple, frustració, tristesa, estrès, odi o impotència, hem de pensar en les possibilitats contràries que queden excloses. Per respondre aquesta pregunta convé també preguntar-se:

- A qui es deixa fora, quines actituds no apareixen, quines emocions falten.
- Quin tipus de missatge podria despertar emocions positives (alegria, orgull, satisfacció, entusiasme, serenitat, reconeixement, competència, agraïment, etc.).

6. Quin tipus de conflicte identifiques?

Detectar si el material revisat fa menció a:

- Un conflicte real: apareix quan hi ha una contraposició d'interessos, necessitats o valors i quan aquesta es planteja com un problema perquè la satisfacció de les necessitats d'una de les parts impedeix la satisfacció de les de l'altra. Tot i així, el conflicte no ha de considerar-se com un aspecte negatiu (quan s'identifica amb violència, com succeeix habitualment), ja que pot tenir una perspectiva positiva, entesa com una oportunitat d'afrontar les estructures injustes i canviar les coses; solucionant-lo pacíficament.
- Pseudoconflicte: gairebé sempre és conseqüència de manca de comunicació, malentesos o desconfiança. Són aquells casos en què hi ha enfrontament i fins i tot disputa. No obstant això, les necessitats o els interessos de les parts no estan contraposats. No hi

ha un problema real encara que les parts pensin el contrari.

- **Conflicte latent:** són situacions en les que no hi ha enfrontament perquè una o totes les parts implicades no perceben la contraposició d'interessos; o el perceben però no són capaces d'afrontar-lo. En aquest cas pot passar que el problema es faci cada vegada més gran fins a convertir-se en un conflicte real, que esclati la violència i que sigui més difícil de solucionar.

Per això és necessari identificar:

- Els interessos i les necessitats de qui participa en el conflicte.
- El tipus de relació establert entre els participants del conflicte (enfrontament, diàleg, por, desconfiança).
- El posicionament dels personatges vers el problema.
- La manera en què s'ha desenvolupat el procés conflictiu.

7. Quins són els actors del conflicte?

Per analitzar un conflicte, el primer que s'ha de fer és identificar (des de la pròpia opinió de l'alumnat) els actors del conflicte. D'aquesta manera podran comprendre el perquè del seu comportament, del seu posicionament, del seus interessos i de les seves necessitats.

En el fragment audiovisual hem d'identificar els protagonistes del conflicte, els actors implicats i diferenciar-los de les persones que no estan relacionades amb aquests. També és important tenir en compte aquells actors que, sense estar directament implicats en el conflicte, poden ajudar a desbloquejar-lo o a jugar un paper clau en la cerca de solucions.

8. Com es construeix l'enemic?

Com s'ha explicat en l'apartat teòric, els actors enfrontats llancen una campanya contra "l'altre", contra "l'enemic", amb l'objectiu de desacreditar-lo i de guanyar adeptes a la seva causa.

Per aquest motiu s'elaboren relats on apareix una constant divisió entre "nosaltres" i "ells", la dicotomia "nosaltres = els bons" contra "ells = els dolents". Dins

d'aquest discurs que exclou a l'altre, on no hi ha una actitud de diàleg sinó d'enfrontament, els mitjans de comunicació juguen un paper fonamental.

En aquesta punt es tracta d'identificar com una de les parts enfrontades construeix la imatge negativa de l'enemic, com reforça els estereotips negatius i els prejudicis cap a l'altre a través del seu discurs.

Quan s'analitza l'escena és necessari saber qui l'està explicant (qui és l'emissor del missatge); quins arguments dona en contra de l'altre; amb quins elements reforça els prejudicis; quin és el discurs dominant i la idea principal del missatge i quins efectes vol aconseguir.

9. Quin posicionament poden tenir els espectadors davant els actors del conflicte? (identificació)

Les audiències juguen un paper important en la interpretació dels textos mediàtics. Cada membre de l'audiència aporta al text de mitjans un conjunt particular d'experiències de vida (edat, gènere, educació, mitjà cultural en el que va créixer, etc.) que quan s'apliquen al text o es combinen amb aquest produeixen interpretacions úniques.

Es tracta de reflexionar sobre com cadascú ha interpretat el mateix missatge, quin posicionament ha assumit i per què. S'han de veure les diferents interpretacions i posicions, analitzar per què s'han assumit i què ha fet que s'identifiquessin amb aquestes.

A més a més, és important esbrinar quins elements han incidit en aquest posicionament per valorar-los críticament. Es demanarà a l'alumnat que reflexioni sobre com pretén el vídeo que es posicionin o que s'identifiquin (la idea és que reconeixin quan hi ha posicions maniquees, simplificacions i/o generalitzacions en perjudici dels arguments i les raons).

10. Quines tècniques creatives s'han utilitzat per cridar l'atenció?

Quan parlem de tècniques creatives ens referim a la forma del producte. Hem de descriure – en la mesura del possible, ja que no es tracta de ser un erudit en llenguatge audiovisual – el material analitzat sense limitar-nos al reconeixement i dissecció de "la història" explicada: hem

de parar atenció en la forma en què s'ha elaborat, ja que l'aspecte formal del llenguatge és un element fonamental en la representació de la realitat, que finalment incidirà en el producte final i en la resposta en el mercat cultural.

Així doncs, per respondre aquesta pregunta després d'haver identificat el tema central, hem de descriure de quina forma s'utilitzen els recursos del llenguatge audiovisual (o multimèdia) per "vestir" aquesta història; quins mètodes i procediments de producció s'incorporen per fer-la atractiva.

S'ha d'avaluar si és un producte innovador o és un producte típic, ja sigui amb referència al tema tractat o pels avanços ideològics utilitzats per explicar-lo. Determinar si estan aprofitant les tecnologies per descriure accions i/o sentiments de manera que atrapin a l'espectador.

A més a més de determinar el gènere narratiu, cal avaluar:

- Si és una història original i innovadora o d'una història típica i tòpica explicada amb noves tècniques;
- Si és una història lògica o si conté elements fantasiosos;
- Si la resolució del problema és creativa;
- Com s'utilitza el llenguatge audiovisual: la imatge i el so es complementen?;
- Si la imatge és en blanc i negre o en color;
- Si té efectes especials;
- Com són els moviments de càmera;
- Com són els plans i els enquadraments;
- Com és el ritme de la història: és una edició ràpida o lenta; contínua o discontinua?

11. Què fa que sembli real?

Hem d'intentar reconèixer com es conjuguen aquells elements del llenguatge plàstic-visual (els seus codis i els seus significats) per "fer-nos creure" el que estem veient en el vídeo.

Per aquest motiu, caldrà analitzar la forma en què estan organitzats els elements de composició tant d'imatge com de so: color, enquadrament, so, diàlegs, silencis, efectes sonors..., i intentant descobrir el seu significat.

12. Quin discurs emocional té?

Ens referim a la forma en què es produeix sentit i es justifica l'acció dins del conflicte. Si bé podem trobar discursos descriptius o imparcials, és important detectar quan es tracta fonamentalment d'un discurs emocional.

Això ho podem determinar a partir de:

- **Els conceptes, els gestos i les actituds** que al·ludeixen sentiments (benestar-malestar; fortuna-desgràcia; alegria-tristesia; fortalesa-debilitat; companyia-soleadat; amor-odi; satisfacció-insatisfacció; seguretat-por; respecte-desconsideració; comprensió-incomprensió; il·lusió-desil·lusió; desig-rebuig; confiança-desconfiança; etc.) que justifiquen o jutgen les motivacions pròpies i de l'altre.
- **Els continguts i la forma de presentar-los** ja que així és com es descriuen, expliquen o jutgen les motivacions dels participants del conflicte, definint-los tant individualment com en relació amb els altres. Per exemple: quan ambdós actors responen violentament en una situació de conflicte, els "vilans" es caracteritzen per accions d'agressió, traïció, mal, ofensa mentre que el comportament violent de "l'heroi" està justificat com a resposta, protecció, defensa, etc.
- **L'esquematització i polarització dels actors del conflicte** que donen intensitat al relat i faciliten la vinculació emocional dels espectadors, provocant una comunitat de sentiments i la presa de posició acrítica.

TEMA	LA PAU
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> • Conèixer el concepte de pau. • Distingir entre pau negativa i pau positiva.
Concepte	<p>Què entenem per pau?</p> <p>Distinció entre pau negativa, entesa com absència de guerra i de desordres interns; i pau positiva, concepte molt més ampli que implica aconseguir l'harmonia afrontant i resolent els conflictes a través de la no-violència per instaurar la justícia en els diferents àmbits de les relacions humanes.</p>
Activitats	
Dinàmica	Dinàmica de grup: "La màquina de la pau"

TEMA	La violència
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> • Conèixer el concepte de violència. • Distingir els tipus de violència directa, estructural i cultural. • Introduir la lectura crítica dels mitjans de comunicació de masses.
Concepte	<p>Què entenem per violència?</p> <p>Actitud o comportament que constitueix una violació o una privació d'alguna cosa essencial pel ser humà (com la integritat física, psíquica o moral, els drets, la llibertat, etc.). Depenent de la seva procedència i forma, existeixen tres formes de manifestar-se i sovint s'interrelacionen: violència directa, violència estructural i violència cultural.</p>
Activitats	
Fitxa	<p>Violència directa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fitxa: Pel·lícula "Wanted" • Fitxa: Sèrie "Escenas de Matrimonio"
Fitxa	<p>Violència cultural</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fitxa: Pel·lícula "James Bond" (greatest hits) • Fitxa: Sèrie "Sin tetas no hay paraíso"
Fitxa	<p>Violència estructural</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fitxa: Videoclip "El circo" • Fitxa: Notícia "La crisis de la construcción de puertas deja a un pueblo en paro".

TEMA	El conflicte
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> • Entendre que el conflicte és un procés inherent a les relacions humanes. • Reconèixer que el conflicte té una perspectiva positiva. • Entendre que el conflicte no necessàriament implica violència. • Distingir conflicte, pseudoconflicte i conflicte latent.
Concepte	<p>Què entenem per conflicte?</p> <p>El conflicte és inherent a les relacions humanes i es presenta quan existeix una contraposició d'interessos, necessitats o valors entre dues persones o grups. Tot i que sovint confonem conflicte amb violència directa i visible, no sempre és així.</p> <p>Una discrepància o diferència no significa que existeixi conflicte: encara que hi hagi certa contraposició entre les parts involucrades no hi ha interessos antagònics. Per aquesta raó, hem de reconèixer dues situacions que solen confondre's amb conflictes reals: els pseudoconflictes (causats majoritàriament per manca de comunicació, malentesos o desconfiança) i els conflictes latents (on no hi ha enfrontament perquè una o totes les parts implicades no perceben la contraposició d'interessos i no són capaces d'afrontar-ho. No obstant això, podrà arribar a esclatar i serà més difícil de solucionar).</p>
Activitats	
Fitxa	Pseudoconflicte <ul style="list-style-type: none"> • Fitxa: Sèrie de vídeos "Aficionados del Real Madrid y del Barça".
Fitxa	Conflicte Latent <ul style="list-style-type: none"> • Fitxa: Notícia "Españoles en busca de mano de obra barata".
Pràctica	Reconèixer els tipus de conflicte <p>L'alumnat escollirà un conflicte de la seva realitat quotidiana i aprendrà a examinar-lo, identificant els actors implicats i els elements del procés, a més a més de proposar solucions no violentes, que posteriorment serviran de base per l'elaboració d'un guió audiovisual.</p>

TEMA	La construcció de l'enemic
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> • Conèixer els conceptes d'estereotip, prejudici i enemic. • Aproximar-se al procés de construcció de l'enemic. • Identificar críticament els estereotips, els prejudicis i les estratègies de construcció de l'enemic en els mitjans de comunicació.
Concepte	<p>Com construïm l'enemic?</p> <p>Els mitjans de comunicació poden contribuir a fomentar el reconeixement i enteniment "dels altres" ja que tenen un paper fonamental en la creació de l'imaginari col·lectiu. De la mateixa manera, també poden -i solen- provocar rebuig, odi o cicles de violència, especialment quan difonen informació marcada per prejudicis i estereotips negatius i presenten a altres persones o grups de forma distorsionada i com a amenaça a les nostres necessitats o als nostres valors.</p>
Activitats	
Dinàmica	<p>Dinàmica de grup: "Qui té prejudicis?"</p> <p>(10 min.) L'alumnat respondrà el més ràpid possible les paraules que li vénen al cap quan se'ls pregunta per Romania i el professor les anotarà a la pissarra. A partir d'aquestes paraules es discutirà i es reflexionarà sobre els estereotips i els prejudicis: com afecten aquestes idees al comportament vers els romanesos?</p>
Fitxa	Reportatge de televisió: "Lavapiés"
Fitxa	"La realidad no es racismo" (edició realitzada per un internauta).
Pràctica	<p>Identificar les estratègies de construcció de l'enemic.</p> <p>Els alumnes s'organitzaran en grups per buscar, seleccionar i presentar material audiovisual que mostri un exemple de construcció de l'enemic per part d'una persona o d'un col·lectiu. Hauran de seguir el model de les fitxes i contestar a les preguntes plantejades en elles.</p>

TEMA	Actitud davant el conflicte
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> • Conèixer les diferents actituds que les persones assumim davant els conflictes. • Reflexionar sobre aquestes actituds.
Concepte	Com actuem davant el conflicte? La nostra actitud per a afrontar una situació conflictiva pot contribuir a plantejar-la com un procés positiu o, per contra, la pot portar a una situació de violència i enfrontament: competició (jo guanyo / tu perds); acomodació (jo perdo/tu guanyes); evasió (jo perdo/tu perds); cooperació (jo guanyo/tu guanyes).
Activitats	
Dinàmica	Dinàmica de grup: "Vacaciones conflictivas".

TEMA	Anàlisi del conflicte
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> • Conèixer els elements centrals d'un conflicte: persona, procés i problema. • Reconèixer les diferències entre aquests elements. • Diferenciar entre posicions i necessitats.
Concepte	Com s'analiza un conflicte? La nostra actitud per a afrontar una situació conflictiva pot contribuir a plantejar-la com un procés positiu o, per contra, la pot portar a una situació de violència i enfrontament: competició (jo guanyo / tu perds); acomodació (jo perdo/tu guanyes); evasió (jo perdo/tu perds); cooperació (jo guanyo/tu guanyes).
Activitats	
Pràctica	Pràctiques de l'alumnat: <ul style="list-style-type: none"> • Anàlisi d'un conflicte • Producció d'un material audiovisual que promogui la cultura de la pau.

Esperem que aquest material us sigui d'utilitat per desenvolupar processos d'aprenentatge al voltant de l'Educació per a la Pau. Des d'Educació Sense Fronteres, seguirem treballant per promoure accions d'Educació pel Desenvolupament que ens permetran fomentar el pensament crític, la solidaritat i la justícia social. També us volem animar a sumar-vos al moviment per una educació pública, de qualitat i transformadora per tots i totes.

Què entenem per pau?

Què és la pau positiva i la pau negativa?

El concepte contemporani de pau està molt lligat a una concepció negativa i manipuladora de la pau, entesa com l'absència de guerra i de desordres interns. És el que s'anomena pau negativa. El més important d'aquest concepte és que es defineix per allò que no és, quan allò que volem és definir-la i concretar-la amb allò que sí que és.

En aquesta línia, en els darrers anys ha sorgit un nou concepte més ampli, el de pau positiva, entesa com aquell procés que intenta assolir l'harmonia de les persones per elles mateixes, amb la naturalesa i amb les altres persones, afrontant i resolent els conflictes sense violència per instaurar la justícia en els diferents àmbits de les relacions humanes.

Què entenem per pau? . 1

Dinàmica

La màquina de la pau ¹

Objectius:

- Analitzar les pròpies percepcions de pau i no-pau.
- Analitzar els conceptes de pau i violència.
- Adonar-se que ens és més fàcil identificar elements de violència que elements de pau i que ens costa concretar aquesta darrera idea.

Duració. 50 minuts aprox.

Desenvolupament. Dividim la classe en dos grups. El grup que ha d'actuar esperarà en un racó que serà l'escenari i la resta d'alumnes faran d'espectadors. L'objectiu és que muntin, amb els seus cossos, una màquina de la pau.

Procediment. Surt una persona i proposa un moviment i un so; surt una altra persona i s'adapta a la proposta del company o companya amb un altre moviment i so, i així successivament fins que la màquina estigui muntada. Després canvien de rols, i ara és l'altre grup que ha de construir una màquina, aquest cop amb el concepte no-pau.

Tots els participants hauran d'actuar com a observadors tant del seu propi exercici com del de l'altre grup quan munti la seva màquina. En un debat posterior, hauran d'expressar què els ha suggerit la imatge i quins sentiments o emocions els ha suscitat.

Continuarem el debat reflexionant sobre aquestes qüestions:

- Ha estat fàcil o difícil, pensar quina imatge representar?
- Què és més fàcil, imaginar imatges de pau o de violència? Per què?
- Què és la no-pau? És sinònim de violència? Per què?
- Ens és difícil identificar emocions?
- Quines emocions han sortit a cada màquina?

Avaluació. És més habitual que les imatges de no-pau generin més riquesa d'adjectius, comentaris i emocions que les de pau. També és habitual que resulti més ràpid, senzill i ric pensar imatges de no-pau que de pau. Això s'explica perquè tenim més referents de violència que de pau i això és una evidència més de la forta implantació de la cultura en què es prima la informació sobre la violència i la fa aparèixer com a factor quotidià.

¹ Dinàmica extreta de: La paz al cine. Guía didáctica por trabajar la cultura de paz en el aula a través de material audiovisual (Asamblea de Cooperación por la Paz)

Què entenem per violència?

Tipus de violència

La violència és l'actitud o el comportament que constitueix una violació o una privació a l'ésser humà d'alguna cosa que li és essencial com a persona (com la integritat física, psíquica o moral, els drets, la llibertat, etc.).

Es poden trobar moltes definicions d'aquest concepte. Segons la procedència i la forma, hi ha tres maneres de manifestar-se que sovint es troben interrelacionades i es retroalimenten:

- **Violència directa:** És l'agressió física, psicològica, moral, etc.
- **Violència estructural:** Forma part de l'estructura social i impedeix cobrir les necessitats bàsiques de les persones (com la desigualtat social, l'atur, la fam o la carència de serveis sanitaris i educatius). Sovint es troba a la base de la violència directa, cosa que ens ha de servir per poder evitar aquesta violència, ja que ens permet analitzar-ne les causes i anar a les arrels.
- **Violència cultural:** Es tracta dels aspectes de l'àmbit simbòlic (religió, cultura, art, ciència, etc.) que es poden utilitzar per justificar o legitimar la violència estructural o directa.

Pràctica

Reconèixer els tipus de violència

Després de revisar els conceptes teòrics i analitzar críticament els fragments proposats en les Fitxes; la proposta consisteix en buscar i seleccionar fragments audiovisuals que mostrin exemples de tipus de violència i contestar les preguntes plantejades seguint el model.

Es recomana realitzar l'activitat en equip i presentar-la a la resta de companys, per poder debatre-la.

Reconèixer els tipus de violència. 1

Fitxa

Pel·lícula. 'Wanted' ¹

Exemple de violència directa

Pel·lícula: *Wanted*

Pàgina oficial:

<http://www.choose-your-destiny.jp/>

Fragment 1:

<http://www.megavideo.com/?v=MFTHM1GH>

Fragment 2:

<http://www.megavideo.com/?v=3HCKZ4JN>

1. Contextualització del producte

Wanted és una superproducció nord-americana. La pel·lícula, que s'ha estrenat enguany, ha estat una de les més taquilleres.

Es tracta d'una adaptació del còmic *Wanted* de Mark Millar. Wesley Gibson té 25 anys i és el gandul més desencantat i avorrit del planeta. El seu cap li fa la vida impossible, la seva parella no li fa cas i la seva vida no té al·licients. Tots els que el coneixen estan convençuts que aquest mandrós de naixement mai no arribarà enlloc. A Wes només li queda esperar que el temps passi fins que mori de manera rutinària.

Tot canvia, però, quan coneix una dona que es diu Fox. Després de l'assassinat del pare de Wes, a qui veia molt poc, la letal i sensual Fox recluta el jove per la Fraternitat (Fraternitat), una societat secreta que entrena el jove per trobar i treure els poders adormits per venjar la mort del seu pare. Mentre Fox li ensenya a desenvolupar reflexos tan ràpids com el raig i una agilitat desmesurada, Wes descobreix que aquesta societat secreta es regeix per un codi molt antic que ningú no pot infringir: portar a terme les condemes dictades pel destí.

Gràcies als seus professors brillants i malvats, entre els quals hi ha Sloan, l'enigmàtic líder de la Fraternitat, Wes gaudeix de la força que sempre havia volgut tenir. No obstant això, a poc a poc, es comença a adonar que els seus companys no són el que semblen. Atrapat per la seva força recent adquirida i el seu desig de venjança, Wes aprendrà allò que ningú no li podia ensenyar: només ell controla el seu destí.

La pel·lícula té un clar objectiu comercial, amb una alta inversió en producció i en publicitat.

¹ Fitxa creada per Andrea Francisco i Oralia Paredes.

Pel·lícula. Wanted .1

Es dirigeix a un públic majoritàriament masculí i juvenil pel seu gènere i el seu format. Les pel·lícules d'acció solen combinar dos elements: una gran càrrega d'efectes visuals i actors populars. Aquesta fórmula sol garantir l'èxit a la taquilla, a pesar de l'argument de la pel·lícula.

Sinopsi del fragment analitzat

Fragment 1: Wesley es comença a entrenar a la germandat d'assassins. L'entrenament consisteix a sotmetre's a una tortura brutal en què el fermen a una cadira i el copegen. Després, passa per una prova en què s'enfronta a un assassí especialista en l'ús de ganivets. Mentrestant, Fox mira complaent totes les proves.

Fragmento 2: Wesley prepara una trampa a Sloan i l'assassina. Mentrestant, explica que això és part de la seva manera de recuperar el control i trencar amb la seva vida anterior, que ell qualifica de mediocre.

2. Quin tipus de violència hi identifiqués i com s'hi manifesta?

Violència directa, tant física com psicològica.

La física es manifesta en els cops, la sang, les pistoles, els trets, els ganivets, les ferides, els crits de dolor, l'assassinat.

La psicològica es manifesta en crits, insults, amenaces, retrets, falta de respecte, etc.

“Capullo, si vuelves a interrumpirme usaré la parte que corta”

“Eres una nenaza... una mierda, nenaza, nenaza...”

3. Quins missatge i valors s'hi representen?

El poder de la violència directa física, en què qui té una arma pot sotmetre l'altre.

La legitimació de l'ús de la violència física; no hi ha un qüestionament d'aquesta violència, sinó una exaltació i una apologia que convida directament l'espectador a fer-la servir.

“Este no soy yo, no es más que un puto señuelo,... este soy yo arrebatando el control a Sloan, a la hermandad, a Janis, los informes de facturación, a los teclados ergonómicos, las novias que te ponen los cuernos y los mejores amigos de mierda. Este soy yo recuperando el control de mi vida... ¿qué coño habéis hecho vosotros?”.

La naturalització de la violència física i psicològica, amb escenes gratuïtes d'aquesta violència.

La presència explícita del procés i dels mals causats per la violència física, és a dir, molta sang i ferides a la cara i al cos.

El voyeurisme envers la violència, amb la presència de Fox en tot el procés d'entrenament de Wesley.

El trastocament de valors que mostra la vida quotidiana com un fracàs, una mediocritat i una covardia.

El masclisme es reflecteix en totes les escenes, en què el comportament violent és premiat i en què el reconeixement és cap a les figures masculines. De fet, insulten el protagonista de “nenaza”.

Pel·lícula. Wanted .2

4. Quins missatges i valors hi queden exclosos?

El valor de la vida, la solidaritat, el diàleg, la negociació, l'empatia, el respecte, etc.

5. Quines tècniques creatives van utilitzar per cridar l'atenció?

Format: Pel·lícula

Gènere: Acció

Edició ràpida en què les seqüències passen a molta velocitat.

Els plans d'acció tenen una duració mitjana d'un segon.

Efectes especials continus.

Diàleg: discussions, crits, ironia i burles permanents.

La música té un paper important en tota la pel·lícula. Els acords de l'anomenada música industrial acompanyen pràcticament totes les accions i fa semblar la pel·lícula un videoclip constant.

6. Què fa que sembli real?

El realisme del mal físic produït a Wesley en l'entrenament.

L'escena final analitzada mostra el context quotidià del personatge principal, Wesley. El seu discurs parla del treball, l'oficina, la relació amb la cap i la seva vida personal (xicota i amic), fent més fàcil la identificació amb el personatge.

L'elusió directa a l'espectador a la darrera escena.

7. Quin discurs emocional té?

El protagonista té una gran inseguretats en ell mateix i una falta d'autoestima causada pel fet que el seu pare l'abandonés quan era un nadó.

La necessitat de pertinença, de destí i d'identitat per la qual és capaç d'aguantar l'entrenament.

Wesley és un personatge insatisfet (amb la seva vida personal i laboral) i solitari, ja que no té ningú al seu costat. De fet, fins i tot la seva xicota el traeix amb el seu millor amic. Tot i així, és amable i considerat, cosa que el porta a la commiseració portada a l'extrem en ser sotmès a la tortura.

A més, assistir a la seva conversió en assassí professional no genera cap qüestionament sobre l'ús de la violència, sinó al contrari, es reconeix com l'única manera d'abandonar els sentiments negatius i aconseguir sentir-se acompanyat, estimat (pel seu pare), fort i satisfet.

A més a més, independentment de ser considerats "vilans", els membres de la germandat són caracteritzats com un grup solidari, amb persones confiades, alegres i satisfetes amb la seva manera de viure (fins i tot gaudeixen en matar i s'esmeren a millorar els seus mètodes de tortura).

Si bé la resolució és la desaparició del grup, no és per acabar amb la violència, sinó per garantir la puresa dels seus "valors".

D'aquesta manera, trobem elements que ens remetent a les nostres pròpies necessitats de pertinença, seguretats, èxit i satisfacció, a pesar que només s'aconsegueixi amb la violència extrema.

Pel·lícula. Wanted .3

Fitxa

Sèrie. “Escenas de Matrimonio”¹

Exemple de violència directa

Sèrie
Escenas de matrimonio

Pàgina oficial: www.escenasdematrimonio.telecinco.es

Capítol del 19/07/08

Fragment: min. 07:52-08:34

Extret de: <http://es.youtube.com/watch?v=L4bh8wspXrc>

1. Contextualització del producte.

La sèrie “Escenas de Matrimonio” va néixer l’any 2002 com a segment del programa de varietats “Noche de Fiesta (TVE) i es va convertir en un dels segments més atractius i es deia “Matrimoniadas”. Des de l’agost del 2007, sota la producció de la televisió privada Telecinco, substitueix un altre programa d’èxit, “Camera Café” i s’estructura en forma d’escenes independents.

En clau de comèdia, “Escenas de Matrimonio” mostra les relacions de parelles de diferents generacions. Entre els personatges principals, hi ha Ainhoa i Miguel, dos joves que fa poc han iniciat una relació i han decidit viure junts; Marina i Roberto, un matrimoni d’adults amb idees totalment diferents; Asun i Emilio, un altre matrimoni d’adults que no se suporta l’un a l’altre, i Cesáreo i Brígida, un matrimoni de jubilats.

El públic que segueix la sèrie té, majoritàriament, entre 13 i 64 anys, ja que és en aquests segments d’edat que supera l’audiència mitjana.

	TELECINCO
4-12 anys	19,5%
13-24 anys	23,3%
25-34 anys	22,6%
35-54 anys	22,5%
55-64 anys	22,2%
65 i anys	16,4%

Font: www.pizquita.com/noticia6332.html

¹ Fitxa creada per Andrea Francisco i Oralia Paredes.

Sinopsi del fragment analitzat

Sònia retreu a Miguel que hagi espenyat la ràdio, ja que ell ha canviat la presintonia i ha eliminat les emissores que a ella li agrada escoltar per posar-ne una que a ell li agrada més.

Després de la discussió, ell ha de dormir a la butaca i desplaçar el nen, Álvaro, que ha d'anar a l'habitació de la nena. Álvaro vol recuperar el seu lloc, així que intenta que la parella es reconciliï, però cap d'ells vol cedir per no semblar dèbil. Esperen que sigui l'altre qui es retracti i demani perdó.

Miguel explica a Álvaro per què no vol fer les paus amb Sònia.

“...pareceria que ha ganado ella (...) Nos queremos mucho pero las parejas funcionan así. Yo no puedo ir detrás de ella cada vez que se enfade porque entonces parecería que soy débil y me perdería el respeto. Y sin respeto esto se va a la mierda. Hay que tener orgullo...”

2. Quin tipus de violència hi identifiqués i com es manifesta?

Veiem en aquest fragment, i contínuament a tota la sèrie, violència psicològica, manifestada en crits, insults, amenaces, retrets, faltes de respecte, etc.

3. Quins missatges i valors s'hi representen?

L'èxit mal entès, basat únicament en un sou alt i en el reconeixement laboral.

La falta de seguretat en un mateix, derivada d'una frustració professional.

La gelosia amorosa, derivada de la falta d'autoestima.

El menyspreu per no aconseguir l'èxit professional.

La submissió d'un davant el poder econòmic de l'altre.

4. Quins missatges i valors s'hi exclouen?

Solidaritat, empatia, amor (es confon l'amor amb la passió), respecte, dignitat, autoestima.

5. Quines tècniques creatives s'hi han utilitzat per cridar l'atenció?

Format: Sèrie.

Gènere: Comèdia.

No hi ha moviments de càmera.

Punt d'enfocament: mig pla i primer pla (dibuix-plans).

Diàleg: discussió, crits i burles permanents.

No hi ha música de fons.

6. Què fa que sembli real?

És una parella jove que no està casada, sinó que només viuen junts, després d'una relació de sis mesos. És a dir, són personatges que fan allò que a la vida real una parella d'uns 30 anys pot fer.

Sèrie. Escenas de Matrimonio .2

S'expressen amb paraules que fa servir la gent comú, fan bromes i referència a coses que els espanyols entenen.

Pateixen problemes quotidians: diners, atur, gelosies, competència professional, etc.

7. Quin discurs emocional té?

Enfrontament constant a la parella amb agressions verbals i burles mútues, de manera directa o indirecta.

El drama, l'espectacle i la passió, situades en el context quotidià.

Fitxa

Pel·lícula. “James Bond (Gratest Hits)”¹

Exemple de violència cultural

Pel·lícula
James Bond (Greatest Hits)
(Edició realitzada per un internauta)

Extret de:

<http://es.youtube.com/watch?v=y2a9hIB6h7w>

1. Contextualització del producte.

La saga de pel·lícules dedicades a James Bond (conegut com l'Agent 007) va néixer el 1962 i fins ara se n'han filmat 25 pel·lícules (oficials, és a dir, produïdes per l'empresa EON Productions, i no oficials), considerades com “clàssics” de la cinematografia d'acció amb temàtica d'espionatge. El tema, al llarg de gairebé mig segle, s'ha anat adaptant al context històric, des de la Guerra Freda al principi de la saga, amb aproximaments a la ciència ficció als anys vuitanta i el retorn als avenços tecnològics i informàtics de les darreres produccions.

Totes les pel·lícules tracten les aventures de l'agent secret, un personatge dur i irresistible que treballa d'espia internacional al servei de la monarquia britànica. Les seves aventures el porten a recórrer el món desxifrant misteris i descobrint i venent personatges malèvols que es guien, generalment, per l'avarícia i el desig de governar el món.

Molts d'aquests personatges, o els seus acompanyants, són dones, que durant la missió es relacionen amb l'agent a través del joc de la seducció mútua. De fet, això ja és una de les característiques clau de les pel·lícules de James Bond: la presència de les anomenades “noies Bond”, dones considerades un model de bellesa femenina, algunes amb un paper antagonic, o com a companyes d'aventures de l'agent.

Són dones representades, generalment, per exmodels, guanyadores de concursos de bellesa, actrius més reconegudes per la seva bellesa que per la seva interpretació. Això ha creat polèmica i acusacions de masclisme per la canalització de la imatge de la dona, ja que les “noies Bond” solen ser antagonistes, vilanes, parelles dels vilans, professionals poc honestes i considerades objectes sexuals. La personalitat d'aquests personatges van de femme fatale a damisella vulnerable amb problemes, personalitats que es manifesten amb noms com “Pussy Galore”.

¹ Fitxa creada per Andrea Francisco i Oralia Paredes.

Pel·lícula. James Bond (Greatest Hits). 1

Fins ara, 6 actors han representat Bond i gairebé un centenar de dones han estat aliades o enemigues del protagonista.

Sinopsi del fragment analitzat

Sèrie de fragments editats per un internauta i que recuperen escenes en què James Bond (representat per l'actor Sean Connery, el primer Bond cinematogràfic) interactua amb la "noia Bond" del moment, vilanes o enemigues a qui s'ha hagut d'enfrontar en la seva lluita pel bé.

- En el primer fragment James Bond intenta treure una dona d'un lloc on sembla que és atacat.
- Bond agafa del braç una dona amb biquini i l'obliga a aixecar-se mentre ell sosté una arma.
- Bond al llit amb una dona, l'agafa del barnús, interrompent el seu arranjament d'ungles.
- Bond parla per telèfon i, en to de broma per no ser interromput, empeny amb tota la mà el rostre de la seva acompanyant, que cau somrient al llit.
- Bond en una espècie de lluita de conquesta en què l'enfrontament físic amb arts marcials entre Bond i la dona acaba amb un petó apassionat.
- Bond pega una natjada a una noia complaent a la piscina.
- Bond sacseja una dona rossa i al final la bufeteja.
- Bond s'apropa somrient a una dona vestida de negre i amb el rostre cobert per un barret i un vel negre, quan arriba a ella li pega un cop de puny que la fa rodar per sobre d'una taula.

2. Quin tipus de violència hi identifiquem i com s'hi manifesta?

Es tracta bàsicament de violència cultural, en què es considera "normal" el menyspreu cap a la figura femenina. Es manifesta mitjançant agressions directes: cops, bufetades, empentes, tocaments, o fins i tot simulant una estrangulació.

3. Quins missatges i valors s'hi representen?

Discriminació cap a la dona, presentant una imatge distorsionada de les dones el valor de les quals és la bellesa física.

El masclisme absolut. Es reflecteix en totes les escenes escollides, en què el comportament de l'home és premiat amb el petó de les dones o la seva complaença.

Maltractament cap a la dona. El paper de la dona com a persona sotmesa als desigs de l'home, sense posició pròpia.

Violència de gènere i violència en la parella, mostrant la violència física com a forma de control. La naturalització de la violència física contra la dona i el maltractament de l'home cap a elles, ja sigui com a submissió o com a relació afectiva.

Individualisme i obsessió pel triomf personal del personatge masculí, així com la seva superioritat envers la dona, basada en la força.

Pel·lícula. James Bond (Gratest Hits) .2

4. Quins missatges i valors s'hi exclouen?

Respecte envers la dona, igualtat de gènere.

Diàleg.

5. Quines tècniques creatives s'hi han utilitzat per cridar l'atenció?

Format: Pel·lícula

Gènere: Acció

Tot i que són fragments seleccionats, la presentació de l'heroi és d'home serè, fort, elegant, que sempre té el control sobre les dones.

La presència de dones boniques, tot i que són fragments de pel·lícules antigues.

Tensió sexual entre l'heroi i les dones a què s'enfronta.

Escenes de discussió, tensió sexual, competència, en què sempre guanya l'home.

6. Què fa que sembli real?

Els fragments pertanyen a pel·lícules dels anys seixanta, així que la roba, els pentinats, el maquillatge, així com els decorats i l'escenografia (armes) són representatius d'aquella època.

7. Quin discurs emocional té?

El protagonista és un home que mai no perd el control, segur d'ell mateix, amb un sentiment evident de superioritat, sobretot envers les dones. És un heroi incorruptible i incansable; també irresistible per les dones.

Submissió i complaença de les dones davant l'actitud de l'home.

Pel·lícula. James Bond (Gratest Hits) .3

Fitxa

Sèrie. “Sin Tetas no Hay Paraíso”¹

Exemple de violència cultural

Sèrie. “Sin tetas no hay paraíso”

Pàgina oficial:

<http://www.telecinco.es/sintetasnohayparaíso/>

Capítol primera temporada.

Fragment:

<http://es.youtube.com/watch?v=ncEP-MV6vMc>

1. Contextualització del producte.

“Sin Tetas no Hay Paraíso” és una sèrie de televisió espanyola produïda per Telecinco en col·laboració amb Grundy Televisión i és una adaptació del format original homònim emès a Colòmbia, tot i que amb moltes diferències.

La sèrie es va estrenar el gener del 2008 i en poques setmanes es va convertir en tot un èxit; va batre rècord d'audiència durant unes quantes setmanes. A més, el personatge masculí, el Duque també ha desencadenat tot un fenomen de fans. La sèrie està enfocada, principalment, a una audiència jove.

L'argument central de la sèrie, en clau dramàtica, és la història d'amor de Catalina i Rafael (el Duque).

A la primera temporada, Catalina, una jove de 17 anys, bona estudiant i bona filla, es retroba amb el Duque, una amic de la infància, i s'enamoren. Rafael, però, és un dels narcotraficants més importants del país i Catalina, per amor, s'introdueix al món de les drogues i la prostitució en què es mou el Duque.

En aquesta temporada, el Duque també té més relacions amb altres dones, abans, durant i després de la seva relació amb Catalina. Entre aquestes dones, hi ha Jessi, amb qui manté una relació “comercial”, en què ell li paga les trobades a canvi que ella no li demani ni compromís ni amor. Jessi, però, també està enamorada del Duque i vol alguna cosa més.

¹ Fitxa creada per Andrea Francisco i Oralia Paredes.

Sèrie. Sin Tetas no Hay Paraíso. 1

Sinopsi del fragment analitzat.

El fragment analitzat és del capítol 30, quan Rafael i Catalina comencen a sortir després del seu retrobament.

A l'escena analitzada veiem Rafael i Jessi a l'habitació d'ell. Catalina telefona a Rafael i Jessi aprofita per preguntar-li quines intencions té i, de passada, aconsellar-li que no doni esperances a Catalina.

Rafael no li contesta i li recorda que entre ells només hi ha una relació comercial i li diu que marxi perquè té altres coses per fer.

2. Quin tipus de violència hi identifiquem i com s'hi manifesta?

Es tracta fonamentalment de violència cultural en què es considera "normal" el menyspreu cap a la figura femenina. Es manifesta a través d'uns estereotips de gèneres típics de cultura masculista, patriarcal.

El Duque és el noi dur i, alhora, l'home desitjat. Utilitza les dones, no les respecta, però elles l'adoren; estan al seu servei i les pot utilitzar com a mercaderia. Decideix què vol d'elles i quan vol que se'n vagin. Té una actitud freda i distant i està envoltat de diners i d'èxit. Té un físic molt cuidat que ens mostren constantment.

Jessi és la noia que va de dura però està enamorada. Com a arquetip de dona rebutjada, no l'escollida pel protagonista, recorre a allò que s'anomena "armes de dona". Així, intenta criticar Catalina, li aconsella que la deixi, que és una pesada i no és sincera amb les seves intencions de debò. La seva acció és tortuosa, calculada, maquinada. A més, ho fa tot per aconseguir un home que no la respecta.

3. Quins missatges i valors s'hi representen?

L'èxit, mal entès, basat en el poder, els diners, la força i el luxe.

L'atracció del noi dur, que no respecta les dones.

La normalització de la submissió de la dona a l'home, que li paga pels serveis i la fa convertir en una mercaderia.

La fredor com a actitud digna d'admiració i imitació.

La gelosia amorosa de la dona, a què fa front maquinant com destruir la imatge de la seva rival, de l'altra dona que busca l'amor del noi, i no és sincera.

La mentida; ningú no expressa els seus sentiments de debò.

4. Quins missatges i valors s'hi exclouen??

L'equitat, el respecte als altres, el respecte a la dona, el respecte a un mateix i la sinceritat.

5. Quines tècniques creatives s'hi han utilitzat per cridar l'atenció?

Format: Sèrie

Gènere: Drama

No hi ha moviment de càmera.

Punt d'enfocament: pla general, mig pla i primer pla.

Diàleg: indirectes, advertiments, ordres, poder.

Música: durant els darrers 18 segons, afegeix dramatisme a l'escena.

6. Què fa que sembli real?

Els escenaris, el vestuari, els pentinats, etc., són representatius del món quotidià en què ens movem.

La identificació amb el comportament i el llenguatge propis dels joves actualment.

7. Quin discurs emocional té?

El Duque té el control, el sentiment de superioritat davant Jessi, que no és més que una mercaderia a qui paga i sobre qui té un cert dret de possessió i decisió.

Malgrat el comportament del Duque, que és capaç de tractar així una altra persona, el drama del triangle amorós fa que l'espectador s'identifiqui amb la parella protagonista i es posicioni de part del Duque, criticant Jessi per intentar separar-lo de Cata; Jessi és la culpable i la dolenta.

Sèrie. Sin Tetas no Hay Paraíso .3

Fitxa

Videoclip. “El Circo”¹ Exemple de violència estructural

Videoclip de música ska:
“El Circo”
(La maldita vecindad y los hijos del quinto patio)

Vídeo:
<http://es.youtube.com/watch?v=mcOt2lltfAE>

1. Contextualització del producte.

Videoclip (04'05 min.) de la cançó “El Circo”, del grup mexicà de rock i ska La maldita vecindad. El van produir el 1991 i tant la lletra de la cançó com les imatges del vídeo fan referència a la manera de viure de milions de persones que viuen al Districte Federal, capital de Ciudad de México, i que sobreviuen demanant almoïna, venent productes al carrer (això s'anomena comerç no establert, perquè no està regulat) o cantant a les cantonades o al transport públic.

Sinopsi del fragment analitzat

Es tracta d'un videoclip que mostra, en blanc i negre, imatges del grup musical en algun concert o els seus components com a personatges de la ciutat, combinat amb imatges de la Ciudad de México, les zones més deprimides amb personatges marginals (sense sostre, indigents, indígenes, cecs, etc.) que s'hi han fet característics, sobretot a la zona cèntrica, on treballen al carrer demanant almoïna.

2. Quin tipus de violència hi identifiqués i com s'hi manifesta?

Violència estructural

El videoclip fa referència, a lletra i a les imatges, a la pobresa i a les persones que la pateixen a la ciutat. Les imatges mostren indigents, nens de carrer, un home cec tocant la guitarra per demanar almoïna, nens que treballen en creuers fent de pallasos o joves que fan malabars amb foc per recollir diners dels transeünts o els automobilistes.

S'hi veuen, també, parets i construccions velles i descuidades dels barris populars. Hi ha parets cobertes de grafitis, excrements de gossos que viuen al carrer, un colom mort a sobre de l'asfalt, etc.

¹ Fitxa creada per Andrea Francisco i Oralia Paredes.

Videoclip. “El Circo”. 1

Ens mostren, també, les imatges de la plaça més gran de la ciutat plena de tendes de campanya de manifestants. El vídeo acaba amb la imatge d'una dona indígena asseguda al terra, mentre els nins indígenes juguen al seu voltant.

3. Quins missatges i valors s'hi representen?

El vídeo és una crítica social i tracta directament la pobresa i la falta de recursos de diferents sectors de la població, encara que hi apareixien, sobretot, nins i indígenes.

La lletra de la cançó fa referència a l'esperança, considerada com la capacitat d'alegria de les persones a pesar de la pobresa.

“Es mágico este lugar mientras más pobres hay más
Alegría se ve en las calles hay color”

Ens convida a veure l'espectacle de la pobresa, és a dir, a prendre consciència:

“Difícil es caminar en un extraño lugar
En donde el hambre se ve, como gran circo en acción
En las calles no hay telón así que puedes mirar como único espectador
Te invito a nuestra ciudad”

4. Quins missatges i valors s'hi exclouen?

La responsabilitat de les autoritats. No parla de les causes de la pobresa, sinó que se centra en descriure-la.

5. Quines tècniques creatives s'hi han utilitzat per cridar l'atenció?

Format: Videoclip musical

Es tracta d'una combinació d'àudio, música i lletra, complementades i reforçades amb les imatges de la pobresa.

El vídeo no té una narrativa lineal i les imatges podrien semblar inconnexes perquè no hi ha una història completa, sinó trossos de vides quotidianes. Tot i així, el sentit l'aporta la lletra de la cançó. Totes les imatges fan referència a la pobresa i la violència que implica l'exclusió social.

Es fa servir el blanc i negre per donar més dramatisme.

El vídeo té talls directes i transicions ràpides entre les imatges, acompanyant, així, el ritme de la música ska.

Al vídeo hi ha imatges del grup musical durant un dels seus concerts massius i dels integrants del grup fent malabars, imitant els nins del carrer que ho fan per sobreviure.

Els moviments de la càmera i l'edició s'acomoden a la banda sonora, al temps que il·lustren, de manera que les imatges hi són amb la intenció de complementar el sentit de la cançó.

Videoclip. “El Circo”.2

6. Què fa que sembli real?

Les imatges de situacions reals i quotidianes representades en forma de documental.

La combinació d'aquestes situacions amb fragments del concert del grup i la presència dels seus membres en alguns dels llocs que apareixen al videoclip i que el situen a l'actualitat.

7. Quin discurs emocional té?

La presentació d'imatges de persones (nens, vells, invidents, indigents) que viuen en la indigència crea indignació, llàstima, tristesa i ràbia davant l'exclusió i la injustícia.

El discurs emocional es reforça utilitzant el blanc i negre en el vídeo, que fa les imatges més dramàtiques.

Videoclip. "El Circo".3

Fitxa

Reportatge de televisió. 'La crisis de la construcción' ¹ Exemple de violència estructural

Reportatge
'La crisis de la construcción deja
a un pueblo en paro'

Duració: 02'41 min.

Font:

<http://es.youtube.com/watch?v=sqV3kehx13k>

1. Contextualització del producte.

Reportatge transmès per Cuatro sobre la crisi econòmica que travessa Villacaños, un poble de Toledo l'economia del qual es basa en la construcció de portes de fusta i on la crisi s'ha manifestat amb l'acomiadament de centenars de persones.

2. Quin tipus de violència hi identifiquem i com s'hi manifesta?

Violència estructural. L'atur, que afecta persones concretes, es converteix a poc a poc en un problema social que afecta tota la comunitat.

Es manifesta a través dels acomiadaments massius. Des de principi de l'estiu del 2008 la crisi ha afectat més de 200 persones, que han estat acomiadades.

Depressió econòmica del poble.

3. Quins missatges i valors s'hi representen?

L'entrevistador intenta mostrar angoixa i tensió. Els entrevistats no són afectats directament i pràcticament manifesten una preocupació per si l'economia del poble empitjora amb la crisi.

¹ Fitxa creada per Andrea Francisco i Oralia Paredes

Reportatge. 'La crisis de la construcción'. 1

4. Quins missatges i valors s'hi exclouen?

Confiança, entusiasme, optimisme.

No hi ha cap qüestionament sobre les possibilitats de millorar les condicions i les responsabilitats necessàries per aconseguir-ho.

5. Quines tècniques creatives s'hi han utilitzat per cridar l'atenció?

Entrevistes als afectats o als seus familiars. Tot i així, no s'entrevista cap persona acomiadada ni els propietaris de les empreses. Per tant, es tracta de referències indirectes: una treballadora del supermercat, un venedor de roba, el pare d'un noi acomiadat, etc.

L'entrevistador intenta fer servir el to d'alarma i expressions determinants com crisi i desastre al poble.

Preguntes tendencioses: "No havíeu venut tan poc mai?", "Us afectat tot això que passa?", "Tot això és un desastre per al poble?".

Reportatge. 'La crisi de la construcció'.2

Q **uè entenem per conflicte?**

El conflicte és consubstancial a les relacions humanes i per això és ineludible; es dona quan existeix una contraposició d'interessos, necessitats o valors entre dues persones o dos grups. Aquesta contraposició es transforma en un problema quan la satisfacció de les necessitats d'una de les parts impedeix la satisfacció de les de l'altra.

Tot i així, el fet que existeixin posicions diferents no vol dir que necessàriament el conflicte tingui un aspecte negatiu. Moltes persones consideren el conflicte negatiu perquè l'identifiquen amb la violència, que és la manera més habitual d'afrontar-lo.

El conflicte pot tenir una perspectiva positiva, si el veiem com una oportunitat d'afrontar les estructures injustes i canviar-les. Acceptar, abordar i solucionar pacíficament un conflicte ens permet:

- Aprendre a construir un altre tipus de relacions.
- Aprendre a respectar posicions diferents a les nostres, alhora que fem respectar les nostres.
- Reconèixer la diversitat i pluralitat com un valor del món en què vivim gràcies al qual s'enriqueixen les diferents cultures que hi conviuen.
- Transformar la societat i les relacions humanes.

Què entenem per conflicte? .2

Fitxa

Sèrie de vídeos

Aficionats Barça i Reial Madrid ¹

Exemple de pseudoconflicte

Fragment 1: “Madrid cabrón, arde!!!! part 1”

Extret de:

http://es.youtube.com/watch?v=910Kq_bngvM

Fragment 2: “Barça, cabrón, saluda al campeón”

Extret de:

<http://es.youtube.com/watch?v=CZZ7T0TLiA4>

1. Contextualització del producte.

Un partit de futbol entre els equips Reial Madrid i Barça es considera, a Espanya, el partit que aixeca més expectació, ja que s'hi enfronten els dos principals rivals del torneig. Tot i així, per alguns, l'enfrontament té un significat que va més enllà dels assumptes esportius: es tracta de l'encontre entre una posició centralista (Madrid) contra l'autonomisme d'algunes comunitats, en aquest cas, Catalunya. Aquestes dues posicions es manifestaren especialment durant l'època franquista i encara marquen aquests equips; el Madrid com a l'equip del règim i el Barça representat les posicions republicanes.

El primer enfrontament va ser el 1916, a les semifinals de la Copa d'Espanya, i va acabar amb un empat a sis gols i una baralla generalitzada.

A la dècada dels 90, la violència als camps de futbol d'Europa es va manifestar amb més força, amb els hooligans, fanàtics dels equips anglesos. Aquest moviment va tenir rèpliques a Alemanya, Polònia i manifestacions, també, a Espanya, encara que amb menys violència que als altres països.

Sinopsis del fragments analitzats

Fragment 1: Nois seguidors del Barça llancen alcohol a una samarreta del Reial Madrid i la cremen. Ells mateixos van gravar les imatges i les van pujar a Youtube (12 de novembre de 2006).

Fragment 2: Sèrie de fotografies de fans del Reial Madrid cremant una samarreta del Futbol Club Barcelona.

¹ Fitxa creada per Andrea Francisco i Oralia Paredes.

Sèrie de vídeos. Aficionats Reial Madrid i Barça. 1

2. Quin tipus de violència hi identifiquem i com s'hi manifesta

Violència física i psicològica, evident en la destrucció d'un símbol de qui consideren l'enemic.

3. Hi reconeixes algun tipus de conflicte, pseudoconflicte o conflicte latent?

Es tracta d'un pseudoconflicte. En realitat és un grup de persones, tots nois, que tenen referències diferents pel que fa als equips esportius (dos contrincants de futbol), més que interessos o valors.

Estrictament, podríem parlar d'un conflicte (la contraposició d'interessos: fer gols i guanyar l'equip contrari), però només dins del terreny de joc, i per tant hauria de solucionar-se dins el mateix camp. Fora del camp, s'ha de tractar d'un pseudoconflicte, ja que més enllà de l'interès per la victòria de l'equip, els aficionats no haurien de portar a un pla de violència la resolució de les seves diferències, que a més, no són realment seves, sinó dels seus equips esportius.

4. Quins valors, interessos i necessitats hi estan enfrontats?

Necessitat de mostrar-se més poderós que el contrincant. Interessos esportius entre equips rivals, que es projecten en l'enfrontament d'interessos entre els seguidors de cada equip. No hi ha enfrontament de valors.

5. Hi ha cap problema entre els involucrats?

Hi ha una contraposició d'interessos, encara que en general es limiten als esportius: necessitat de triomfar, de ser el millor, etc. Tot i així, no ho podem considerar un problema, sempre que la resolució sigui en el camp dels esports.

6. Com es podria solucionar?

L'enfrontament hauria d'acabar quan acaba el partit.

Sèrie de vídeos. Aficionados Real Madrid i Barça. 2

Fitxa

Notícia. 'Españoles en busca de mano de obra barata'¹

Exemple de conflicte latent

Notícia
Españoles en busca de mano de obra barata

Extret de:
<http://es.youtube.com/watch?v=BbP4ivozqMs>

1. Contextualització del producte.

Nota informativa emesa a una televisió equatoriana en què s'informa que empreses espanyoles han iniciat un procés per reclutar 80 obrers equatorians que seran traslladats a Espanya amb un contracte de treball.

Sinopsi del fragment analitzat

Notícia sobre nou empreses espanyoles que realitzen, a l'Equador, entrevistes i proves a més de cent obrers i tècnics (mecànics industrials, soldadors, electromecànics, etc.) d'aquest país per traslladar-ne 81 per treballar a Aragó i Navarra com a mà d'obra qualificada.

Pel que fa al sou, Roberto Alonso, coordinador de Empresarios Españoles, explica que el mínim és uns 18 mil dòlars per una jornada de 40 hores setmanals (entre 1200 i 2000 euros mensuals).

Les condicions les explica Francisca Sánchez, consellera de l'Ambaixada Espanyola a l'Equador: "Mantenir el vincle amb l'empresa o, del contrari, es farà la denúncia de deportació perquè es converteixen en il·legals".

2. Quin tipus de violència hi identifiqués i com s'hi manifesta?

Violència estructural. Tot i que sembla una notícia positiva, reflecteix la falta d'oportunitats dels obrers qualificats per treballar al seu propi país.

¹ Fitxa creada per Andrea Francisco i Oralia Paredes.

Notícia. "Españoles en busca de mano de obra barata".¹

El reporter explica (en veu off) que: “Són compatriotes de diferents províncies que busquen un futur millor”.

Un obrer entrevistat diu que hi va per “trobar una feina millor i demostrar que tinc capacitat perquè si que em sento preparat”.

3. Hi reconeixes algun tipus de conflicte, pseudoconflicte o conflicte latent?

Conflicte latent.

A la pròpia notícia no hi apareix, però, si es coneix el context en què es produeix el fenomen, és a dir, dins d'una crisi econòmica mundial al mig d'una globalització i obertura de mercats per a les empreses i productes, a més de moviments creixents de població de l'Amèrica Llatina i d'Àfrica a Europa.

A tot això, hi hem de sumar la percepció d'un nombre d'espanyols que consideren els immigrants com a “competència deslleial” a la feina, pels sous tan baixos que accepten a canvi de tasques molt especialitzades.

Tot això fa que puguem parlar d'un conflicte latent.

4. Quins valors, interessos i necessitats hi estan enfrontats?

Necessitats de feina i sous que garanteixin la cobertura de les necessitats bàsiques.

5. Hi ha cap problema entre els involucrats?

Es dona un enfrontament d'interessos i necessitats. Les parts involucrades (treballadors immigrants i desocupats espanyols) consideren que els seus interessos xoquen. Si el problema no es tracta correctament, podria derivar en violència.

6. Com es podria solucionar?

Quan parlem de temes com l'exclusió, l'atur i la immigració ens referim a algunes de les grans proves que avui dia afronta el món i, per tant, ens hi hem de referir com a metes que només tindran solució si són abordades des de la globalització, entesa com aquest entorn nou en què tot ens afecta a tots.

Els grans moviments socials alternatius avui plantegen possibilitats per fer aquest món més just i solidari. Es parla de la resistència a la globalització capitalista, que només beneficia unes quantes multinacionals, grans capitals, terratinents i monopolis, per sobre de l'interès general i dels drets humans de poblacions senceres.

S'ha de revitalitzar el concepte de solidaritat humana, que es manifesta en mesures concretes com:

Notícia. “Españoles en busca de mano de obra barata”.2

- Abolició del deute del tercer món
- Taxació de les transaccions financeres
- Supressió dels paradisos fiscals
- Moratòries sobre els organismes modificats genèticament
- Sobirania alimentària
- Equitat de gènere
- Defensa del servei públic
- Dret a la salut
- Dreta a l'educació i a la cultura
- Protecció del medi ambient
- Etc.

És a dir, cal estendre la democràcia a l'àmbit econòmic i social i aconseguir que la solidaritat es manifesti com a relacions de cooperació, distribució i ajuda mútua per aconseguir una estructura econòmica i social radicalment diferent i una societat alternativa que reculli l'interès general, els drets universals i la diversitat.

Notícia. “Españoles en busca de mano de obra barata”.3

Pràctica

Reconèixer els tipus de conflictes

Després de revisar els conceptes teòrics i analitzar críticament els fragments proposats a les fitxes, la proposta és cercar i seleccionar fragments audiovisuals que mostrin un exemple de conflicte latent i/o de pseudoconflicte i contestar les preguntes seguint el model de les altres fitxes.

Es recomana que es realitzi l'activitat en equip i que es presenti a la resta de companys per poder crear un debat.

Reconèixer els tipus de conflictes . 1

Com construïm l'enemic?

Estereotips i prejudicis

Pel seu potencial a l'hora de construir l'imaginari col·lectiu, els mitjans de comunicació poden contribuir a emfatitzar els beneficis que pot portar la pau o, a la inversa, dificultar el procés cap a la pau.

Si bé els mitjans poden despertar odís i reforçar cicles de violència, també hem de reconèixer la seva capacitat de fomentar la comprensió i l'apropament dels diferents grups i actors, de legitimar grups o líders que treballen per la pau i d'ajudar a transformar les imatges negatives que generalment tenim de l'enemic a través de presentar imatges que no estiguin marcades pels prejudicis i els estereotips negatius.

Quan parlem d'estereotips ens referim a aquelles creences generalitzades relatives a un grup social que orienten la percepció de les persones, la determinen i marquen el curs de les seves accions. Són el resultat dels processos de categorització social en els quals els mitjans participen activament. Per exemple, podem sentir que generalment les persones consideren que els andalusos són simpàtics, o que els àrabs són masclistes, fins i tot ho diuen aquells que mai han tingut contacte amb persones que pertanyen a aquests grups.

Un prejudici, en canvi, considerem que és una disposició, sovint negativa, cap a determinades persones pel fet de pertànyer a una categoria social determinada independentment dels actes i les característiques individuals d'aquesta persona. Els prejudicis són elements que moltes vegades marquen el discurs mediàtic, sobretot a les peces d'opinió o interpretació, però també a les d'informació. D'aquesta manera distorsionen la interpretació de la realitat per part del públic general.

Per exemple, si tenim una idea preconcebuda que els romanesos són tramposos, aquesta idea o aquest prejudici determinarà la manera en què ens hi apropem o els evitem, ja que desconfiarem de qualsevol persona romanesa, fins i tot sense conèixer-la.

Aquest prejudici negatiu es converteix en un estereotip quan apliquem aquesta idea a tot el grup social, és a dir, quan generalitzem i apliquem una característica probablement individual a un grup social determinat, en aquest cas a qualsevol persona provinent de Romania.

L'enemic

Els prejudicis i els estereotips ajuden a construir la imatge de l'enemic que ens fa veure de manera distorsionada altres persones o grups quan pensem que amenacen les nostres necessitats o valors. Això ens pot portar a discriminar-los, excloure'ls i, fins i tot, a voler-los eliminar. El resultat al final provoca la polarització social en dos grups enfrontats i la reducció de la interpretació del conflicte a l'idea que "o hi estàs a favor, o hi estàs en contra".

De la transmissió que els mitjans facin d'un esdeveniment, en depèn en gran part, la percepció dels diferents actors que tingui el públic. En el moment de gestionar, afrontar o intervenir en un conflicte és important tenir en compte que en qualsevol conflicte hi ha tantes percepcions com actors implicats i, per tant, els mitjans hauran de col·laborar a potenciar l'empatia entre les diferents veus, dotant-les d'un espai d'expressió i reconeixement a totes.

Com construïm l'enemic? .2

Q

Dinàmica

Exercici en grup

Qui té prejudicis?

Duració. 10 minuts.

Primer hem de demanar als alumnes que contestin al més aviat possible quines paraules els vénen al cap quan se'ls demana per Romania.

El professor escriurà a la pissarra el llistat de paraules que vagin dient els estudiants.

Després, a partir d'aquestes paraules i responent les següents preguntes, es reflexionarà sobre els estereotips i els prejudicis.

- Quines paraules s'han repetit més?
- Per què?
- Són estereotips?
- Com afecten aquestes idees el teu comportament amb persones romaneses?

Qui té prejudicis? . 1

Fitxa

Reportatge de televisió

“Lavapiés” (Programa “Callejeros”) ¹

Exemple de construcció de l'enemic

Programa: “Callejeros”. Reportaje “Lavapiés”.

Temporada 2, programa 14.

Pàgina oficial:

<http://www.cuatro.com/programas/actualidad/callejeros/>

Fragment: <http://es.youtube.com/watch?v=lnw-luyW7zs>

1. Contextualització del producte.

“Callejeros” és un programa que emet la cadena de televisió Cuatro des del novembre del 2005. És un programa que entra a la categoria de reportatge; un periodista recorre els carrers, entrevista persones “comunes” i mostra aspectes aparentment quotidians: persones, professions i llocs. L'equip del programa defineix la seva feina com una mirada neta, sincera, exempta de judicis, que mostra la realitat sense intermediaris. El seu lema és aquest: “Hi ha altres móns, però són en aquest. Al nostre costat, encara que sovint no els vegem. Per descobrir-los, només s'ha de mirar amb atenció”.

Des de les primeres emissions, han comptat amb el suport de l'audiència, amb una mitjana del 10'2% de share i més d'un milió sis-cents mil espectadors cada setmana.

Sinopsi del fragment analitzat

El fragment analitzat és part del reportatge de Lavapiés, emès durant la segona temporada del programa. Concretament, el segment analitzat recull testimonis de ciutadans espanyols que viuen en aquest barri de Madrid. Els entrevistats parlen sobre la violència recent que es viu al barri i la vinculen a l'augment d'immigrants a la zona.

2. Quins estereotips i prejudicis s'hi reforcen?

Les opinions seleccionades per al reportatge reforcen constantment el prejudici cap als immigrants. Vinculen la degradació del barri, la violència i la delinqüència amb l'augment d'immigració.

¹ Fitxa creada per Andrea Francisco i Oralia Paredes.

Tot això potencia la disposició negativa cap a les persones provinents d'altres països perquè se les associa amb la violència i la delinqüència i se'ls prejutja col·lectivament.

3. Quins missatges i valors s'hi representen?

Que els immigrants són delinqüents.

La pena i la identificació amb les víctimes de les agressions (que són espanyoles).

Que els immigrants són la causa de tots els problemes

La inseguretat ciutadana permanent des de l'arribada dels immigrants.

"Nosaltres" enfront als "altres" (els estrangers, els de fora), la divisió.

La parcialitat i la generalització.

4. Quins missatges i valors s'hi exclouen?

La igualtat, la convivència, la justícia, la solidaritat, la interculturalitat, l'empatia, etc.

5. Quines tècniques creatives (moviments de càmera, escenari, ús del llenguatge, música) s'hi han utilitzat per cridar l'atenció?

Format: Reportatge.

Gènere: Informatiu.

Moviment constant de la càmera, sensació del punt de vista de l'ull que es mou i que fa la impressió de presenciar l'esdeveniment com un protagonista més de l'escena, donant més realisme al producte mediàtic.

Escenari: el carrer, sense sensació de preparació, com en directe.

Diàleg: llenguatge quotidià, entrevistes al carrer o en llocs públics, opinió sense reflexió, sense anàlisi prèvia.

Espontani i immediat. S'apropa a una conversa improvisada a la cua del supermercat.

6. Què fa que sembli real?

Com ja hem comentat, el format de les entrevistes fa que semblin una situació del tot real, quotidiana, com si presenciéssim en directe la situació, sense intermediaris ni selecció.

7. Quin discurs emocional té?

El reportatge fa moltes referències a la comunitat, en què els membres espanyols d'un mateix barri s'enfronten als que arriben de foren i els qualifiquen de delinqüents. Els espanyols s'identifiquen a ells mateixos com a víctimes de les agressions, que els fan viure amb por i ràbia.

Fitxa

Vídeo: “La realidad no es racismo”¹

Exemple de construcció de l'enemic

Vídeo. “La realidad no es racismo”

Realitzat per un internauta

Pàgina oficial:

<http://bonyns.blogspot.com/>

Fragment:

http://es.youtube.com/watch?v=2_VPu-SmDt8

1. Contextualització del producte.

El vídeo, realitzat per un usuari d'Internet que diu que té 25 anys i es defineix com un “Camarada Nacional-socialista, Espanyol, Europeu i Blanc”, va ser publicat a la pàgina Youtube el maig del 2008 i, fins ara, ha rebut més de 2000 reproduccions.

L'autor també té un bloc on expressa les seves opinions en la línia del discurs neonazi, ple de banderes espanyoles, notícies comentades sobre la pàtria, l'orgull espanyol, la raça blanca, la lluita dels espanyols i, sobretot, ple de comentaris xenòfobs i racistes.

El bloc va començar a publicar-se l'abril del 2009, però l'autor explica que abans ja tenia altres espais de publicació al fotolog, que foren censurats pel seu contingut. L'autor publica més d'un comentari al dia i té, segons el comptador de la pàgina, més de 6900 visites.

A més, té una llista llarga d'enllaços a pàgines amb continguts i grups neonazis. Un d'aquests grups és Alianza Nacional, que es defineix com un moviment polític format per espanyols i europeus que pensen el següent: “conscients que la situació actual tant a Espanya com als altres països europeus és crítica, un grup de patriotes ha decidit dir prou a la disgregació d'Espanya”. Aposten, a més, per “recuperar com sigui la identitat i la integritat no només d'Espanya, sinó també de les altres nacions europees”. Creuen que “Europa és, avui dia, una civilització amenaçada econòmicament, cultural i fins i tot biològica. Les polítiques migratòries dels governs liberals aconseguen allò que no aconseguen guerres, epidèmies i catàstrofes als segles passats. La nostra identitat està en perill i és prioritat que la defensem, igual que defensaríem cada un les nostres llars d'un intrús”.²

¹ Fitxa creada per Andrea Francisco i Oralia Paredes.

² http://alianzanacional.es/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=30&Itemid=51

Vídeo. “La realidad no es racismo”. .1

Sinopsi del fragment analitzat

El vídeo és una edició de diferents fragments de programes de televisió convencional (“España directo”, “Callejeros”). Els fragments tracten, a partir d’entrevistes realitzades al carrer a ciutadans espanyols, qüestions com la delinqüència, la violència i la degradació dels barris de les ciutats (concretament, el barri de Lavapiés a Madrid i Badalona, ciutat de l’àrea metropolitana de Barcelona). Ho vincula a la immigració.

A les imatges les acompanya, al final del vídeo, un missatge textual que literalment reclama una “Espanya per als espanyols”.

2. Quin tipus de violència hi identifiquem i com s’hi manifesta?

És violència cultural, es tracta de qüestions de l’àmbit simbòlic i es manifesta en la vinculació directa que un grup de ciutadans (espanyols) realitzen entre violència, delinqüència i immigració. Tot un col·lectiu, a través dels estereotips i els prejudicis, és tractat de delinqüent, insultant, menyspreat i culpable de tots els mals. En definitiva, se’ls criminalitza i se’ls condemna a un tracte discriminatori basat en aquest prejudici i aquesta visió cultural.

A més, sota aquest argument, busca legitimar un discurs xenòfob i racista que demana una Espanya sense estrangers.

3. Quins estereotips i prejudicis s’hi reforcen?

Com en el cas del fragment de “Callejeros”, les opinions seleccionades per al reportatge reforcen constantment el prejudici cap a l’immigrant.

Amb un missatge clarament xenòfob, l’autor busca reforçar els estereotips negatius i els prejudicis cap als estrangers, vinculant-les directament a tots els problemes que tenen actualment els ciutadans: atur, violència, delinqüència, inseguretat, degradació dels barris i dels serveis, drogues, etc.

4. Quins missatges i valors s’hi representen?

Com en el fragment analitzat de “Callejeros”, es transmeten els següents missatges:

Els immigrants són delinqüents i drogoaddictes.

Els immigrants degraden els barris de les ciutats espanyoles.

Pena i identificació amb les víctimes de les agressions, que són espanyoles

Els immigrants són la causa de tots els problemes.

Inseguretat ciutadana permanent des de l’arribada dels immigrants.

“Nosaltres” (les víctimes) enfront als “altres” (els enemics, els estrangers), la divisió.

La parcialitat i la generalització.

La xenofòbia: “Espanya per als espanyols”.

5. Quins missatges i valors s’hi deixen força?

La igualtat, la convivència, la justícia, la solidaritat, la interculturalitat, l’empatia.

Vídeo. “La realidad no es racismo”. .2

6. Quin tipus de conflicte hi identifiques?

El conflicte que es tracta en aquest vídeo està molt relacionat amb la xenofòbia (odi o hostilitat cap als estrangers) i amb el racisme.

Per l'autor del vídeo, la immigració s'ha d'acabar perquè és la causa dels mals d'Espanya i no està disposat a conviure amb les persones estrangeres a què, a més, considera gandules, brutes i aprofitades.

Aquest vídeo i aquests arguments afecten la convivència entre les persones de nacionalitat espanyola i les persones estrangeres. També reforcen estereotips i actituds que es converteixen en un tracte discriminatori cap a un col·lectiu.

7. Segons la teva percepció, qui són els actors del conflicte?

Els fragments de vídeo seleccionats per l'internauta, que ha editat el vídeo i l'ha penjat a internet, mostren al menys dos grans actors: les persones nascudes a Espanya i els immigrants (magrebins i dominicans), encara que els reporters també es poden considerar-se actors, ja que hi intervenen directament guiant les respostes dels entrevistats, amb preguntes tendencioses, com per exemple:

Min. 03:44 - 04:26

Reporter: "Com veus Badalona... pèssimament?"

Home espanyol: "Doncs mira, plena de pisos pastera, inseguretat ciutadana, serveis..."

D'una banda, hi ha els ciutadans espanyols, que es queixen sobretot per la falta de seguretat, encara que també parlen de la falta de serveis i de la brutícia. De l'altra, els immigrants manifesten les seves necessitats de treballar i de tenir més qualitat de vida gràcies a la seva feina.

En el minut 3:33 un noi immigrant que es diu Mali diu: "Amb el meu sou aquí, m'agradaria molt tenir una casa pròpia perquè un dia també vull tenir una família".

Un actor més que, malgrat no el veiem, és un element central perquè és el responsable de donar un sentit determinat al vídeo publicat. Es tracta de l'autor, que en el seu bloc s'identifica com un "Camarada nacional-socialista, espanyol, europeu i blanc", una persona que pertany al moviment neonazi i pren part del conflicte com a tal.

És l'autor que presenta dos actors. Els immigrants són mostrats com els enemics i, amb la selecció d'escenes de la televisió, són caracteritzats com delinqüents, violents, mal educats i drogoaddictes.

Per exemple, hi ha dos fragments en què aparentment es deixa parlar els immigrants, però serveix per reforçar els estereotips:

Min. 02:11 - 02:45

Home àrab que canta:

"Lavapiés te atrapa: sus chicas guapas, sus chicos malos, los cuchillos, las navajas, los machetes, las pistolas, ya tu sabes, el chocolate, la cosa fina, Lavapiés me atrapa..."

Vídeo. "La realidad no es racismo".3

Min. 03:02 - 03:25

Grup de nois dominicans que canten a ritme de rap:

“Esto es la gente de Lavapiés, pa'que vean, pa'que vean el sentido de lo que es dominicaine...el dominicano en Lavapiés se respeta, a plomo les lleno la boca, puto mazoca, recuerda, este es el combo Lava-piés, vendemos, controlamos, en la zona traficamos...”

L'autor també permet expressar-se als espanyols, que pateixen l'explosió de violència, de delinqüència, d'atur, etc., tot suposadament causat per l'arribada d'immigrants, que manifesten el seu desacord amb l'arribada dels que amenacen la seva vida pacífica.

Al vídeo apareixen diversos fragments d'entrevistes a veïns del barri de Lavapiés, alguns dels quals han patit assaltaments, i la resta, la majoria, que expliquen experiències alienes que han escoltat o que suposen que succeiran.

Min. 04:04 - 02:08

Venedor de la carnisseria: “Le limpiaron, y menos mal que llevaba algo si no le pegaban tres navajazos”.

També hi apareix el col·lectiu heterogeni de persones estrangeres que per causes múltiples ara viuen a Espanya. Aquestes persones són discriminades en molts àmbits públics i cada dia han de fer front a la falta de drets, als prejudicis, al racisme i a la violència cultural d'alguns espanyols.

8. Com es construeix l'enemic?

Aquest vídeo és una mostra clara de missatge encaminat a la construcció de l'enemic. És ple de prejudicis i estereotips que delineen els trets que l'autor del vídeo considera propis dels immigrants.

L'autor aprofita les necessitats legítimes de persones que necessiten seguretat i a partir d'això desqualifica les persones que considera que amenacen les seves idees. Com a resultat, discrimina i intenta excloure els estrangers. A més, busca adhesions a la seva causa, amb una reducció de la interpretació del conflicte a “nosaltres” (bons) contra “ells” (dolents).

En un primer fragment del vídeo apareix una reportera que entrevista un immigrant africà:

Min. 00:00 - 00:19

Reportera: “De què viviu?”

Jove africà: “De l'haixix”.

Reportera: “La pipa que Ibrahim mostra és un regal d'un amic”.

Els següents fragments consisteixen en una sèrie de respostes que volen servir de testimoni de les actituds delictives dels joves immigrants, tot i que mai no se sent qui és l'individu que mereix tots aquests qualificatius negatius. L'edició del vídeo fa suposar que es refereix als primers actors que hem vist, els immigrants africans.

Vídeo. “La realidad no es racismo”.4

Min. 00:20 - 01:29

Policia espanyol a reportera: “Alerta, perquè aquests ja estan embriagats perduts, i en vindrà algun i tindrà algun problema”.

Dona: “Hi ha un grup de nois que aquí ens tenen... bé, una cosa horrible. Bé, nois i grans. A mi m’han atracat aquí”.

Ancià: “En aquell racó... allà es posen cada dia”.

Reportera: “Es posen violents, després?”

Ancià: “Bé, qui agafen, rep”.

Reportera: “Aquests menors magrebins es dediquen a la delinqüència, trafiquen amb els objectes robats quan es descuiden amb una estirada”

D’aquesta manera, l’autor construeix una imatge de l’immigrant com a delinqüent, violent, drogoaddicte, gandul, etc., a través d’una selecció de vídeos emesos en programes de televisió. Només hi apareixen imatges i declaracions que mai no són corroborades amb fets, dades fiables, sinó que parteixen d’idees, prejudicis, pors, però que serveixen per reforçar la seva tesi: els enemics (els immigrants) i les víctimes (els espanyols que han de viure en aquesta situació de convivència forçada en què són agredits constantment).

9. Quines posicions poden tenir els espectadors davant els actors del conflicte? (identificació)

L’espectador del vídeo es pot identificar amb la tesi de l’autor o amb el col·lectiu de persones estrangeres que són prejutjades i discriminades amb aquest discurs.

10. Quines tècniques creatives s’hi han utilitzat per cridar l’atenció?

Edició de fragments molt breus. Els programes de què l’autor extreu les imatges són reportatges emesos en diferents programes de televisió, però estan seleccionats i trets de context, amb un sentit diferent del missatge original.

Totes les escenes extretes d’aquests programes tenen un mateix estil audiovisual: un moviment constant de càmera, la sensació de presenciar l’esdeveniment en directe, cosa que fa més realistes les declaracions dels protagonistes, que, a més, fan servir un llenguatge quotidià semblant a una conversació improvisada de qualsevol ciutadà.

Els missatges textuais al final del vídeo (falta de seguretat, no a la mesquita en sòl públic i no als pisos pastera) van acompanyats de música dramàtica que acompanya les imatges en càmera lenta i de eslògans xenòfobs breus però contundents.

Min. 04:55 - 05:01

“Això és fort; el 69% de les feines noves són per a immigrants. Prou immigració. Espanya només és per als espanyols.

Vídeo. “La realidad no es racismo”.5

11. Què fa que sembli real?

Com ja hem comentat anteriorment, el format de les entrevistes fa que sembli una situació totalment real, quotidiana, que sembla que presenciem en directe sense intermediaris ni selecció.

L'al·lusió indirecta cap a l'espectador espanyol, amb les frases finals.

12. Quin discurs emocional té?

El vídeo constantment fa referència a qüestions emocionals (odi, desconfiança, enuig, por, etc.). De fet, això és la base del missatge.

La referència a la pàtria, a la cultura, a l'orgull, a les víctimes de la immigració.

Dirigit a generar ràbia, odi o enuig per la situació i a canalitzar aquesta ràbia contra un enemic que l'autor identifica amb els immigrants.

Vídeo. "La realidad no es racismo".6

Pràctica

Identificar les estratègies de construcció de l'enemic

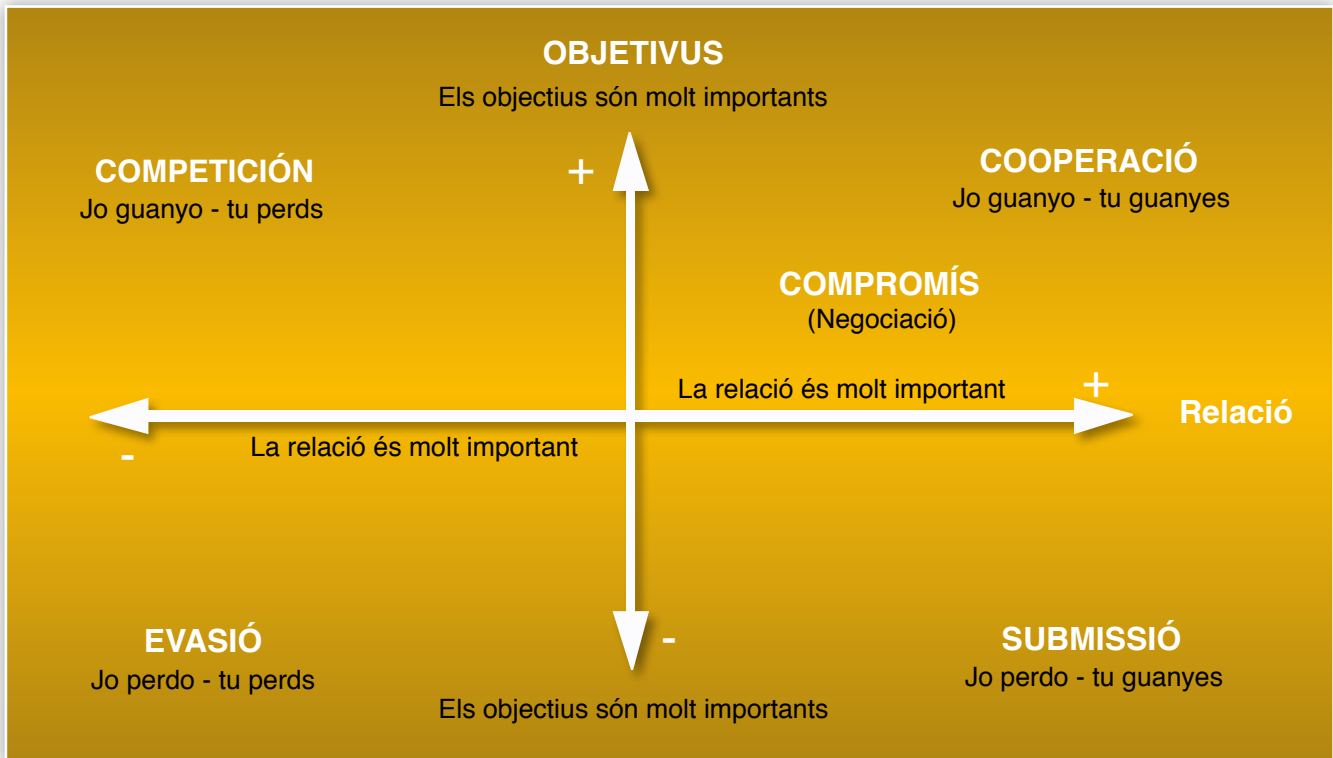
Després de revisar els conceptes teòrics i analitzar críticament els fragments proposats a les fitxes, la proposta consisteix a buscar i seleccionar fragments audiovisuals que mostrin un exemple de com es construeix la imatge de l'enemic i contestar les preguntes plantejades a les fitxes.

Es recomana que es realitzi l'activitat en equip i que es presenti a la resta de companys per poder crear un debat.

Identificar les estratègies de construcció de l'enemic.1

Com actuem davant el conflicte?

Davant una situació conflictiva, podem optar per actituds diferents que poden contribuir a plantejar els conflictes com a processos positius o, al contrari, poden portar a una situació de violència i enfrontament.

Actituds davant el conflicte ¹

- Competició (jo guanyo/tu perds): és una situació en què per aconseguir allò que vull no m'importen les altres persones ni les seves necessitats; és a dir, el meu triomf significa que els altres han de perdre.
- Acomodació o submissió (jo perdo/tu guanyes): per no enfrontar-me a l'altra persona, no planteig allò que vull, però em quedo el malestar.
- Evasió (jo perdo/tu perds): no afront els conflictes i faig com si no existissin, pensant que es resoldran per si sols.
- Cooperació (jo guanyo/tu guanyes): és molt important per mi aconseguir allò que vull, però també ho és l'altra persona implicada. Es tracta de treballar conjuntament perquè tots aconseguixin allò que necessiten, és a dir, es tracta de negociar. Com que a vegades no és possible que totes dues parts aconseguixin la totalitat d'allò que s'havien proposat en un principi, la negociació permet que cada part guanyi sense renunciar a allò que considera imprescindible

¹ Cascón Soriano, Paco. Educar en y para el conflicto. Càtedra UNESCO sobre Pau i Drets Humans, FCE, UAB, Barcelona. Disponible en línia: <http://www.escolapau.org/img/docencia/recurso001.pdf>

Com actuem davant el conflicte? . 1

Dinàmica

Vacances conflictives ¹

Objectius:

- Identificar les diferents actituds que podem adoptar en cas de conflicte.
- Valorar quina és la nostra actitud més habitual davant un conflicte.
- Analitzar l'interès d'adoptar una actitud o una altra davant un conflicte, segons el problema plantejat i les persones implicades.

Duració: 30 minuts.

Material: Fitxes de cada rol per lliurar als actors.

Desenvolupament de l'activitat. S'escullen cinc persones per actuar en el joc de rol; la resta faran d'observadors. Es llegeix la contextualització per a tot el grup. S'entreguen les fitxes de cada rol als actors i les actius i se'ls deixa un temps perquè es preparin els personatges. Se situen al mig d'un cercle, voltats pels observadors, i comencen la discussió. Si es considera necessari, es poden donar pautes per a l'observació (sense que els actors i les actrius les sentin). El joc acaba quan l'animador ho considera oportú.

Avaluació: Primer els actors expliquen com s'han sentit durant el joc. Tot seguit, els observadors expliquen què han vist, intentant ser objectius. Després, s'obre un debat orientat per treballar els objectius de l'activitat.

Quin conflicte hi ha? Com evoluciona? Empitjora la situació i ningú en surt content o s'arriba a un acord? Què ho propicia? Què ho dificulta? Si hi ha un acord, la decisió a què s'arriba té en compte els interessos de tothom? Qui guanya i qui perd? Quina actitud té cada personatge?

L'avaluació també ha de permetre fer una analogia entre la història del text i l'experiència de cada un. Us sembla una situació familiar? Reconeixeu diferents actituds dels personatges del vostre entorn proper? Quina actitud teniu vosaltres davant un conflicte? L'agafeu de manera inconscient o conscient?

Text: Vacances. Són les vacances de Setmana Santa i tota la família Prim marxa junta: l'Antònia, el Ramon, la Glòria, la Llúcia i el Xavi (mare, pare, tia, filla i fill). Tota la família va dins del cotxe. Ramon, que volia fer un viatge sorprenent, els ha demanat a tots que agafin calçat esportiu i roba d'estiu, però també uns quants jerséis gruixuts, tot fent cas de les notícies del temps.

¹ Escola de Cultura de Pau. Introducció de conceptes: pau, violència, conflicte:
<http://www.escolapau.org/img/programas/educacion/publicacion002c.pdf>

A l'hora de pujar al cotxe, la Glòria porta una pamel·la gegant, sandàlies i ulleres de sol; la Llúcia i el Xavi van vestits de carrer; l'Antònia porta un vestit una jaqueta d'abric, i el Ramon porta uns pantalons curts, unes xiruques i un jersei de coll alt. Tothom se saluda, es mira una mica sorprès i divertit, i puja al cotxe. "Endavant!", anima el Ramon, però els comentaris per descobrir els plans secrets no es fan esperar: "On anem?", pregunta la Llúcia. Comença el joc de rol.

Rols.

ANTÒNIA: T'agrada el mar, la muntanya i, sobretot, t'agrada anar d'un lloc a un altre i conèixer el país. Per això, tot i que t'agradaria fer una RUTA CULTURAL, creus que el més important és conèixer uns quants dies amb la família i gaudir de la companyia de tots els seus membres. En resum, t'ADAPTARÀS a qualsevol pla en què vegis que els altres se senten còmodes.

RAMON: Has preparat les vacances amb molta cura i il·lusió. Et semblava que la VALL que havies escollit era IDÍLICA i podia satisfer tothom, però per res del món volia que algú no hi estigués a gust. Per tant, si notes que els altres no aprofiten el lloc, HO PARLAREU I HO DEBATEU FINS QUE TROBEU UN LLOC EN QUÈ TOT HOM SE SENTI BÉ. De totes maneres, tu argumentaràs tan bé com puguis que el lloc que tu proposes és el millor.

GLÒRIA: Estàs molt disgustada perquè volies anar a la PLATJA; t'agrada prendre el sol, banyar-te i sortir de nit a algun lloc amb molt d'ambient. No portes altra roba que la necessària per estar còmoda a la platja. NO ACCEPTARÀS MOTIUS dels altres que no siguin per anar a la platja.

LLÚCIA: Et preocupa la teva al·lèrgia al pol·len, però tens ganes de passar-t'ho bé uns quants dies amb la teva família i a l'aire lliure. Et preocupa que algú no s'ho passi bé perquè creus que TOTS HEU DE GAUDIR, DE LES VACANCES I D'ESTAR JUNTS. Creus que és molt necessari saber on aneu per si t'afecta el pol·len, i si t'afecta (sembla que sí), voldràs buscar un lloc alternatiu on tothom es pugui trobar bé.

XAVI: T'és igual com acabi la cosa; NO VOLS DISCUTIR AMB NINGÚ PER AIXÒ. A tu t'agrada llegir i prendre el sol i això es pot fer a qualsevol lloc. No diràs res si no és que t'ho demanen directament.

Com analitzem un conflicte?

En analitzar un conflicte fa falta tenir en compte diversos elements que poden decantar l'anàlisi i la resolució del conflicte cap a un sentit destructiu o constructiu. La confusió entre persona i problema es converteix en una qüestió clau a resoldre a l'hora de plantejar l'anàlisi i la resolució del conflicte. Per tant, és important:

- Aprendre a separar i tractar de manera diferent els tres aspectes presents en qualsevol conflicte: les **persones** involucrades, el **procés** (la manera d'afrontar-lo) i el **problema** (les necessitats o els interessos antagònics en disputa). També cal plantejar el procés de resolució tractant de ser sensibles amb les persones amb qui es té un problema. Hem de ser, també, equitatius i participatiu en el procés i en la manera d'afrontar-lo i fermes amb el problema, fent valer les nostres necessitats i buscant solucions.
- Aprendre a establir maneres de tractar els conflictes que permetin a les parts expressar-se i trobar solucions que puguin ser acceptades per totes les parts. Per això, serà important controlar les dinàmiques destructives de la comunicació, analitzar els processos transcorreguts fins al moment per aprendre tant dels encerts com dels errors i establir processos de consens que permetin a totes les parts expressar-se, plantejar les seves necessitats i satisfer-les. En aquest punt, els mitjans de comunicació hi juguen un paper clau; ja sigui actuant com agents destructius en un procés de pau, fent aproximacions simplificadores que aposten per solucions poc sostenibles o, al contrari, promovent processos de diàleg profunds i inclusius, que alhora puguin involucrar la societat civil i el seu treball a favor d'una cultura de pau.
- Tractar el problema diferenciant les posicions dels interessos o necessitats. Les posicions són la nostra solució preferida per al problema. En canvi, les necessitats o interessos són l'origen, l'arrel del conflicte. Negociant des de les necessitats, la gamma de solucions és molt més àmplia, s'ataca l'arrel del conflicte i es poden trobar necessitats comunes, a més de les antagòniques.

Com analitzem un conflicte? . 1

Mitjans i Pau

Mitjans i Pau

Edita i distribueix:

Educación Sin Fronteras
c. Josep Anselm Clavé 6, 1r 1a
08002 Barcelona
www.educacionsinfronteras.org

Autors:

Andrea Francisco Ama i María Oralia Paredes Sánchez

Assessorament:

Cécile Barbeito, Escola de Pau

Revisió:

Elisabeth Santpere, Magdalena Chiurazzi i Montse Bobés

Disseny i maquetació:

Ferran Morera - FM Disseny, s.c.p.

Impressió:

Grupo Gráfico

ISBN:

XXXXX

Educació Sense Fronteres, 2010